Беш йилликни муддатидан илгари бажарайлик!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

21-йил чиқиши
№ 96 (5189).
17 МАЙ ЖУМА
1974 йил.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

МОСКВА НОМЛИ КАНАЛ ИШГА ТУШДИ

ҚАРШИ, 16 май (ЎзТАГ). Москва номли канал қурилиши битказилиб меҳнатда ажойиб ғалабага эришилганлиги муносабати билан Қашқадарё области меҳнаткашларининг кўп минг кишилик митинги бўлиб ўтди. Митингни Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари Р. Ғойипов очди.

«Эскиангорканалстрой» трести бошқарувчиси А. П. Пардаев қурилиш муваффақиятли тугалланиб Москва номли канал фойдаланишга топширилганлиги тўғрисида барча қурувчилар номидан рапорт берди. Бу канал Зарафшон дарёси сувини Қашқадарёнинг қақраб ётган ерларига олиб келади.

Митингда Чироқчи район партия комитетининг биринчи секретари Т. Жабборов, Туркманистон Компартияси Чоржуй область комитетининг биринчи секретари Б. Чориев, Яккабоғ районидаги Энгельс номли колхоз раиси М. Узоқова, Шаҳрисабз районидаги «Пахтакор» колхозининг бригада бошлиғи С. Қудратов митингда сўзга чиқиб қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ҳамда меҳнаткашлар фаровонлигини юксалтириш борасида тинмай ғамхўрлик қилаётганликлари учун партия ва ҳукуматга самимий миннатдорчилик изҳор қилдилар.

Митингда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

МУКОФОТ ТОПШИРИЛДИ

ҚАРШИ, 16 май. (ЎзТАГ). КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон Касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил Байроғини Қашқадарё областига тантанали вазиятда топширди. Область меҳнаткашлари бу юксак мукофотга беш йилликнинг белгиловчи йили биринчи кварталида халқ хўжалиги планини муддатидан илгари бажариш учун ўтказилган социалистик мусобақада эришган муваффақиятлари учун сазовор бўлдилар.

НОМЗОДЛАР БИЛАН УЧРАШУВЛАР

Ўзбекистондаги сайлов округларида СССР Олий Совети депутатлигига кўрсатилган номзодлар билан меҳнаткашларнинг учрашувлари давом этмоқда. Сайловчилар ўз нутқларида мамлакат давлат ҳокимиятининг олий органига сайловга тайёргарлик Совет жамиятининг бузилмас маънавий-сиёсий бирлигини, барча меҳнатчиларнинг Коммунистик партия ишига чексиз содиқлигини янги куч билан намойиш қилаётганлиги тўғрисида зўр мамнуният билан гапирмоқдалар. Нотиқлар меҳнатдаги муваффақиятларни кўпайтиришга, беш йиллик топшириқларини муддатидан аввал бажариш учун, Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун олиб борилаётган социалистик мусобақани кенгайтиришга тайёр эканликларини айтмоқдалар.

Чорвоқ посёлкасида қурувчилар маданият саройида СССР Олий Совети Иттифоқ Советига сайлов ўтказувчи 627-Чирчиқ сайлов округи сайловчиларининг депутатликка номзод, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзоси, Қизил Байроқ орденли Туркистон Ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник Степан Ефимович Белоножко билан учрашуви бўлиб ўтди.

Ишончли вакил — Тошкент танкчи командирлар олий билим юрти сиёсий бўлимининг бошлиғи П. В. Добров, Бўстонлиқ район партия комитетининг биринчи секретари В. А. Емцов, Ғазалкент сут заводининг ишчиси Ш. Хасанова ва бошқалар ўз нутқларида депутатликка кўрсатилган номзоднинг коммунистлар билан партиясизлар блокининг муносиб вакили эканлигини айтдилар, унга бир қанча наказларни бердилар.

С. Е. Белоножко билдирилган ишонч учун сайловчиларга самимий миннатдорчилик билдирди ва бутун кучимни шу ишончни оқлашга сарфлайман, деб ишонтирди. (ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИГА САЙЛОВ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

15 май куни Москвада, Марказий сайлов комиссиясида СССР Олий Совети Миллатлар Советига сайлов ўтказувчи иттифоқдош ва автоном республикалар, автоном областлар ва миллий округлар сайлов комиссиялари раисларининг кенгаши бўлиб ўтди.

РСФСР сайлов комиссиясининг раиси А. В. Викторов, Украина сайлов комиссиясининг раиси В. П. Шчербина, Ўзбекистон ССР сайлов комиссиясининг раиси Б. Жўраева, Латвия ССР сайлов комиссияси раисининг ўринбосари Э. И. Клигер; Ажария АССР сайлов комиссиясининг раиси К. В. Модебадзе, Удмуртия АССР сайлов комиссиясининг раиси К. И. Шибанов, Яҳудийлар Автоном области сайлов комиссиясининг раиси Е. М. Вольвовский, Ямал-ненецлари миллий округи сайлов комиссиясининг раиси П. А. Мурихина сайловга тайёргарликни бориши тўғрисида ахборот бердилар.

Масалани муҳокама қилишда Марказий сайлов комиссиясининг секретари И. В. Капитонов, Қозоғистон ССР сайлов комиссиясининг раиси Я. Лусағалиев, Бурятия миллий округи Усть-Ординский сайлов округининг раиси С. И. Шулунов қатнашдилар.

Кенгашда сўзга чиққан нотиқларнинг ҳаммаси КПСС Марказий Комитети 1973 йил декабрь Пленумининг қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати туфайли мамлакатда юксак сиёсий ва меҳнат кўтаринкилиги ҳукм сураётганлигини таъкидлаб ўтдилар. Ишчилар, колхозчилар, зиёлилар, барча меҳнаткашлар партия XXIV съезди қарорларини амалга оширишга, беш йилликнинг тўртинчи, белгиловчи йили топшириқларини тўла ва ошириб бажаришга, СССР Олий Советига ўтказиладиган сайловни хўжалик ва маданий қурилишда янгидан-янги муваффақиятлар билан кутиб олишга қатъий қарор беришган. Кўпгина меҳнат коллективлари биринчи ярим йил ишлаб чиқариш программасини сайлов кунигача бажариб қўйиш мажбуриятини олишган.

Сайлов кампаниясининг энг муҳим босқичларидан бири — СССР Олий Совети депутатлигига номзодлар кўрсатиш ва уларни рўйхатга олиш тугаганлиги кенгашда таъкидлаб ўтилди. Номзодларни кўрсатишга бағишланган йиғилишлар ва округ сайлов олди кенгашлари кўп миллатли совет халқи Коммунистик партия, унинг Марказий Комитети теварагига жипслашганлигини яна бир бор намойиш қилди.

Округ сайлов комиссиялари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневни, СССР Олий Совети Президиумининг раиси ўртоқ Н. В. Подгорнийни, СССР Министрлар Советининг раиси ўртоқ А. Н. Косигинни, КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг бошқа аъзолари ва Бюро аъзолигига кандидатларини, Марказий Комитет секретарларини депутатликка номзод қилиб рўйхатга олиш тўғрисида зўр мамнуният билан бир овоздан қарор қабул қилдилар. Рўйхатга олинган номзодлар орасида илғор ишчилар ва колхозчилар, халқ хўжалиги ва маданияти турли тармоқларининг раҳбарлари ва мутахассислари, олимлар, ижодий интеллигенция вакиллари, ҳарбий хизматчилар бор.

Кенгаш қатнашчилари иш тажрибалари билан ўртоқлашдилар, ўтказилаётган тадбирлар тўғрисида гапириб бердилар. Комиссиялар ўз мажлисларида сайловга тайёргарлик масалаларини мунтазам равишда кўриб чиқмоқдалар. Комиссияларнинг аъзолари округ ва участка сайлов комиссияларининг иши билан танишмоқдалар, уларга амалий ёрдам бермоқдалар. Барча сайлов комиссиялари сайлов олди кампаниясига актив қўшилдилар. Сайловчиларнинг рўйхатларини тузиш иши ҳамма жойда ниҳоясига етказилмоқда, сайлов бюллетенлари тайёрланмоқда.

Сайлов ёз пайтида ўтказилаётганлиги муносабати билан комиссиялар сайловчи сайлов кунида қаерда бўлишдан қатъий назар овоз беришда қатнаша олиши учун ҳар бир сайловчига тегишли шарт-шароитлар яратиб беришга қаратилган бир қанча қўшимча тадбирларни амалга оширишни мўлжалламоқдалар.

Кенгашда Марказий сайлов комиссиясининг раиси П. Н. Федосеев нутқ сўзлади. У иттифоқдош ва автоном республикаларда, автоном областлар ав миллий округларда сайловга тайёргарлик юзасидан катта иш олиб бораётган сайлов комиссияларининг фаолиятини якунлади, улар ишидаги баъзи камчиликларга, шунингдек сайлов кампаниясининг бундан буёнги босқичи вазифаларига тўхталиб ўтди. Сайлов тўғрисидаги низомда ҳамда Марказий сайлов комиссиясининг округ ва участка комиссияларига йўллаган хатларида кўзда тутилган барча тадбирларни ўз вақтида амалга ошириш зарурлигига алоҳида эътибор жалб этилди.

Кенгаш ишида Марказий сайлов комиссиясининг аъзолари Л. И. Греков, В. И. Прохоров, Е. М. Тяжельников, СССР Олий Совети Президиумининг секретари М. П. Георгадзе, РСФСР Олий Совети Президиумининг секретари Х. П. Нешков, бир қанча министрликлар ва идораларнинг, матбуот ва радио вакиллари иштирок этдилар.

(ТАСС).

БАЙРОҚ ТОПШИРИЛДИ

НУКУС, 16 май. (ЎзТАГ). Қорақалпоғистон меҳнаткашлари вакилларининг автоном республикага Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба Союзлари республика Совети ва Ўзбекистон комсомоли марказий комитетининг кўчма Қизил Байроғини топширишга бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди. 1974 йилнинг биринчи кварталидаги социалистик мусобақа якунлари юзасидан эришган муваффақиятлари учун автоном республика шу байроққа сазовор бўлди.

Байроқни Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев топширди.

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ районидаги «Ленинский путь» колхозида маккажўхори иккинчи марта парвариш қилинмоқда. Хўжалик аъзолари бу йил 253 гектар ерда маккажўхори етиштириб, ҳар гектар ердан 80 центнердан дон ва 650 центнердан кўк поя олишни мўлжалламоқдалар. Суратда: маккажўхори қатор ораларига ишлов бериш пайти.

Г. Пун фотоси, (ЎзТАГ).

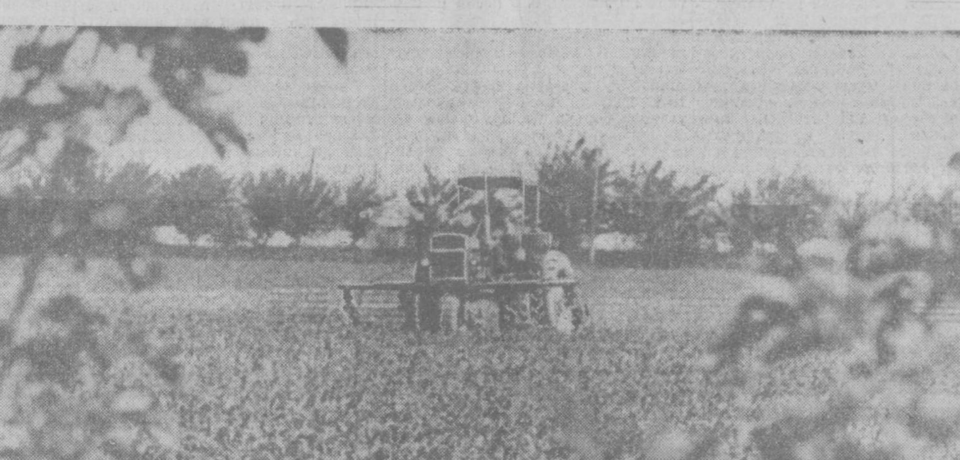

ҚИШЛОҚ КОПЕРАТОРЛАРИНИНГ СЪЕЗДИ

Ўзбекистон матлубот кооперацияси вакилларининг XIV съезди Тошкентда икки кун давом этди. Делегатлар илгариги съезддан кейин тўрт йиллик ишни якунладилар, беш йилликнинг белгиловчи йилидаги вазифаларни аниқлаб олдилар.

Ўзбекбирлашув правленияси раиси М. Х. Хасановнинг доклади ва делегатларнинг нутқларида республика матлубот кооперацияси ходимлари КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил декабрь Пленуми қарорларидан, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг Олмаотадаги тантанали мажлисда сўзлаган нутқидан руҳланиб қишлоқда савдо ишларини кенг ривожлантиришга, қишлоқ меҳнаткашларининг талаб-эҳтиёжларини тўлароқ таъминлашга интилаётганликлари таъкидлаб ўтилди.

Ўтган йили республика қишлоқларидаги ҳар бир аҳолига 332 сўмлик мол сотилди. Лекин шунга қарамай бу Болтиқ бўйи республикаларига қараганда паст кўрсаткичдир. Съездда аҳолининг эҳтиёжларини пухта ўрганиш, керакли моллар ассортиментини келтиришни планлаштириш зарурлиги уқтириб ўтилди.

Съездда умумий овқатланиш корхоналари ишига катта эътибор берилди. Жумладан, Орджоникидзе район матлубот союзининг илғор тажрибаси мисол қилиб кўрсатилди. Бу районда барпо этилган комбинат ва хўжалик ҳисобидаги бирлашмага 68 корхона кирган. Бу ерда тез-тез кулинария ва кондитер маҳсулотлари савдо-виставкалари уюштирилмоқда, мактаблар учун иссиқ овқат тайёрланмоқда. Ёрдамчи хўжаликларнинг ривожлантирилиши ошхоналарга арзон ва тўйимли овқатлар тайёрлашга имкон бермоқда.

Съездда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети секретари И. Г. Анисимкин, Центросоюз правлениесининг раиси А. П. Климов нутқ сўзладилар.

Съезд Ўзбекбирлашув правлениесининг, ревизия комиссиясининг, Ўзбекистон матлубот кооперацияси кенгашининг янги составини сайлади. Ўзбекбирлашув правлениесининг раиси қилиб яна М. Х. Хасанов сайланди.

(ЎзТАГ).

ЎТТИЗ БИР ТОННА ПИЛЛА УЧУН

Пилла — деҳқоннинг биринчи ҳосили. Агар шу иш натижаси қувонарли бўлса, қишлоқ меҳнаткашлари ғайратига-ғайрат қўшилади, бошқа соҳаларни ривожлантиришга катта йўл очиб беради. Шу сабабли ҳам пилла теришга тушилган биринчи кунлар, бу соҳадаги план, мажбурият бажарилган дамлар меҳнат байрамига айланиб кетади. Чеккасига «барака пилла» қистирган қувноқ кампирлар, шўх табиатли қиз-жувонлар рақсга тушиб, вақти-чоғлик қиладилар.

Шунинг учун ҳам биз — колхоз правлениеси ва партия ташкилоти ҳар йили ҳам ипак қуртлари боқувига олдиндан пухта тайёргарлик кўрамиз, бу соҳада меҳнат қилаётган кишиларни моддий жиҳатдан рағбатлантиришга алоҳида эътибор берамиз. Улар ўртасида социалистик мусобақани кенг йўлга қўйиб, унинг натижасини ҳар ўн кунда якунлаб, илғорларни рағбатлантиришга, камчиликларни бартараф этишга ҳаракат қиламиз.

Колхозимиз Орджоникидзе районидаги Киров номли колхоз билан бирлашиб катта хўжаликка айланди. Эндиликда экин майдонларимиз, боғ-роғларимиз бирмунча кенгайди, чорвачилик фермалари катталашди. Шунга қараб иш бошқарилмаса, бир томони Тошкент шаҳарига туташган, иккинчи томони эса қардош Қозоғистон ерларига бориб тақаладиган йирик хўжаликда кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди.

Биз ушбу мақолада асосан пиллачилик тўғрисида ва бу соҳадаги ишларнинг қандай бораётганлиги тўғрисида мукаммалроқ гап юритмоқчимиз.

Бизга қўшилган Киров номли колхоз ўтган йили ҳар қутидан 43 килограммдан пилла етиштирган. Бизнинг хўжалик эса 55.8 килограммдан «кумуш тола» териб олган эди. Биз бу йил 540 қути қурт уруғининг ҳар қутисидан 60 килограммдан ҳосил олишни белгилаб қўйганмиз. План бўйича давлатга 28 тонна, социалистик мажбурият бўйича 30.2 тонна пилла сотишимиз зарур. Ҳозир ишонч билан айтишимиз мумкинки, бу йил биз республикамизнинг 50 йиллик тўйи бўладиган йилда, хўжалигимиз шу эллик йиллик тўй шарафига «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» деб аталган экан, шу улуғ номга муносиб бўлиш учун деҳқончилигимизнинг биринчи ҳосилидан 31 тонна пилла сотамиз, деб қатъий қарор қилганмиз.

Юқорида айтилганидек, пилла қурти боқишга илгаридан пухта тайёргарлик кўриш керак. Биз шуни ҳисобга олиб, пиллачилик звеноларини икки ой илгари ўқитиб ўргатдик, янги кадрлар билан тўлдирдик. Пиллахоналар ва бу ишга зарур бўлган буюм-ашёларни ҳали қуртлар жонлантирилмасдан олдинроқ тахт қилиб қўйдик. 674 жойда қурт боқиш мумкинлиги аниқлаб чиқилди. Колхозда 400 га яқин звено ташкил этилди.

Биз тажрибада шуни кўрдикки, агар қурт кенг жойда яйратиб боқилса, унинг ривожланиши ҳам нормал ва ўраган пилласи сифатли бўлади. Озуқани яхши ейди, озуқадан тежаб фойдаланиш мумкин бўлади. Қишлоқларимиздаги ҳар бир киши қурт боқишга якдиллик билан киришади. Яна шуни алоҳида таъкидлаш кераккки, агар қурт боқувчилар моддий жиҳатдан кўнгилдагидек рағбатлантирилмасалар, уларнинг моддий манфаатдорликлари тўғрисида чинакамига иш олиб борилмаса натижа мўлжалдагидек бўлмайди. Колхоз правлениесида бу масала муҳокама қилинганда даставвал озуқа базасини мустаҳкамлаш, бу соҳада қатор ташкилий ишларни амалга ошириш зарурлиги аниқланди. Илгари, масалан колхозимизнинг Киров номли участкасида тутзорларни парвариш қилиш, дорилаш, суғориш, ремонт қилиш юзасидан белгиланган норма бирмунча юқори бўлган экан. Беш ёшли қирқ туп тутни парвариш қилган колхозчига 2 сўм 34 тийин берилиши норма қилиб қўйилган экан. Биз буни ўзгартирдик. Шу ёшдаги 15 туп тутни парвариш қилган колхозчига юқорида айтилган миқдорда ҳақ тўлаш амалга оширилди.

Шунингдек пиллага ҳақ тўлашда ҳам табақалаштирилган усулни амалга оширдик. Аввалги йилларда колхоз давлатга топширган пилласи учун сортига қараб ҳақ олар, шу ҳақ колхозчиларга ҳам бир хилда бўлиб берилаверар эди. Яъни юқори сифатли пилла топширган колхозчи ҳам, ўртача пилла топширган колхозчи ҳам ҳосилнинг миқдорига қараб ҳақ олаверарди. Биз буни табақалаштирдик. Эндиликда ҳар бир колхозчининг топширган пилласи сорти қанақалигига қараб ҳақ тўланади. Демак, пилласи юқори сортга қабул қилинган колхозчи кўпроқ, паст сорт-пилла топширган колхозчи камроқ даромад қилади.

ИЛҒОР ХЎЖАЛИКЛАР ТАЖРИБАСИДАН

Биз ички имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, пландан ташқари пилла топширган колхозчиларни тақдирлаш режасини тузиб қўйдик. Агар 0,5 қути қурт боқиб 40 килограммдан ошириб пилла берса, ўша колхозчига ҳамма пилласи учун бирйўла ҳақ тўлаш билан бирга пландан ортиқ топширган пилласининг ҳар бир килограммига қўшимча равишда тўрт сўмдан пул берилади. Бир қути қурт боқиб, 80 килограммдан ошириб пилла топширган колхозчига ортиқча топширган пилласи учун килограммига беш сўмдан, икки қути ва ундан ошиқ қурт боқиб, 80 килограммдан оширган колхозчига 6 сўмдан пул берилади. Беш қути қурт боқиб, жаъми ҳосилни 400 килограммдан оширган кишиларга битта «Жигули» машинаси берилади.

Бундан ташқари, колхоз правлениеси ва ва партия ташкилоти пиллачилик юзасидан олинган социалистик мажбурият бажарилган кунда илғорларни мукофотлаш учун 10 минг сўмлик қимматбаҳо буюмлар тайёрлаб қўйди.

Колхозда тузилган бешта агроучасткада махсус мутахассислар, пиллачилик юзасидан тўла маълумотли, бу соҳада кўп йиллик тажрибага эга бўлган кишилар астойдил меҳнат қилмоқдалар. Қурт ҳар бир агроучастканинг ўзида очирилгани учун ҳам шу шароитга мосланиб ўстирилмоқда ва уларнинг кун сайин тўйиб озуқа еяётганлиги пилла терими мўлжалдагидан барвақт бошлаш имкониятини беради.

Пиллачилик билан барча коммунистлар, колхоз раҳбарлари чинакамига шуғулланмоқдалар. Ҳозир юз қутидан ортиқ қурт катта даҳада барг емоқда, 230 қутиси тўрт ёшга ўтди, 210 қутиси эса кичик даҳага кирди. Биз шуни ҳисобга олиб, тут баргларидан тежаб-тергаб фойдаланмоқдамиз, қуртларни кеча-кундуз парвариш қилмоқдамиз, тут баргини эрта тонгда ва кечки пайтларда, қуртлар учун зарур бўлган моддалар баргда мавжуд бўлиб турган пайтда кесишга алоҳида эътибор бермоқдамиз.

Колхозимизда пиллачиликни ривожлантириш тўғрисида гап борганда кўп йиллардан бери сурункасига пилладан мўл ҳосил олиб келаётган ва бу соҳада орттирган тажрибасини бошқаларга бажонидил ўргатаётган Раҳима ая Зокированинг номини алоҳида ҳурмат билан тилга оламиз. У бошлиқ звено бу йил беш қути қурт боқмоқда. Ҳар қутисидан 80 килограммдан ошириб пилла оламиз, дейишмоқда. Шунингдек Инобат Сиддиқова, Санобар Расулова, Норбиби Пўлатова, Иноятхон Холматова, Инобат Абилова каби кўплаб пиллачиларимиз 80—90 килограммдан ва ундан ҳам ошириб, пилла олишга қарор қилганлар.

Маълумки, май ойи — шаҳар атрофидаги биз каби сабзавоткор деҳқонлар учун дала ишлари ғоят тиғизлашган ой. Шуни ҳисобга олиб, пиллачиликдаги ишларимизни яхшилаш билан бирга деҳқончиликнинг бошқа соҳаларидаги ишларимизнинг ҳам ўз вақтида бажарилишини таъминлаш тадбирларини кўриб қўйганмиз. 1 июнга қадар 150 гектар ерга кечки картошка экиб бўлинади. Шу май ойи давомида шаҳарлик меҳнаткашларга 2000 тонна маҳсулот етказиб берамиз. Экинлар парваришини бир кун ҳам бўшаштирмаймиз. Чорвачилик озуқасини мустаҳкамлаш учун хашаки лавлаги, силос қилинадиган маккажўхори парваришини кучайтирамиз. Биринчи беда ўримидан сенаж бостиришни қизғин давом эттириб бу соҳадаги топшириқни муваффақиятли адо этиш учун курашамиз.

Пилла деҳқоннинг биринчи ҳосили, дедик. Биз юбилей йилида она-Ватанга 31 тонна «кумуш тола» етказиб беришга қарор қилган эканмиз, бу сўзимизнинг устидан албатта чиқамиз. Тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йилидаги бошқа топшириқларни ҳам шараф билан адо этамиз, янгидан-янги ютуқларга эришиш учун курашамиз.

Т. МИРЗАЕВ,
Орджоникидзе районидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Н. САИДОВ,
колхоз партия ташкилотининг секретари.

ПАРТИЯ АКТИВИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

15 май куни республика пойтахти партия ташкилоти активининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари К. П. Дудиннинг социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботни янада мустаҳкамлаш юзасидан шаҳар партия ташкилотининг ташкилотчилик ва сиёсий ишини кучайтириш тўғрисидаги доклади муҳокама қилинди.

Йиғилишда КПСС XXIV съезди талабларига биноан партия ташкилотлари меҳнаткашларда юксак гражданлик масъулияти, қонунларни ва социалистик жамият қоидаларини ҳурмат қилиш туйғусини тарбиялашга кун сайин катта эътибор беришлари лозимлиги таъкидлаб ўтилди. Жамоат тартибини янада мустаҳкамлаш учун маъмурий органларнинг фаолиятини такомиллаштириш, уларнинг меҳнаткашлар коллективлари билан алоқасини кучайтириш, ишонтириш ва мажбур қилиш чораларини оқилона қўшиб олиб бориш зарурлиги ҳам айтиб ўтилди.

Йиғилишда шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. А. Хўжаев нутқ сўзлади.

Муҳокама этилган масала юзасидан йиғилиш тегишли қарор қабул қилди.

(ЎзТАГ).

КУН ТАРТИБИДА — СУҒОРИШ ПРОБЛЕМАЛАРИ

15 майда Тошкент қишлоқ хўжалик инстититутида суғориладиган деҳқончиликнинг биологик асосларига бағишланган Бутун иттифоқ кенгаши иш бошлади. Кенгашни СССР Фанлар академияси К. А. Тимирязев номидаги ўсимликлар физиологияси институти, В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик Фанлари академиясининг деҳқончилик ва қишлоқ хўжалигини химиялаштириш бўлими, В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик Фанлари академиясининг Ўрта Осиё бўлими, Тошкент қишлоқ хўжалик институти ва Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар экспериментал биологияси институти ўтказмоқда.

Сув — Ўрта Осиё шароитида экинлардан мўл ҳосил етиштиришнинг асосий манбаи. Лекин бу ерда сув манбалари унчалик кўп эмас: ҳисоблашларга қараганда, сув манбаларининг ҳаммасидан фақат қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учунгина тўлиқ фойдаланган тақдирда ҳам бу манбалар мавжуд ер ресурсларининг ярмини ҳам таъминлай олмайди. Бу эса олимлар олдига сувнинг исроф бўлишини соқит этувчи сув манбаларидан рационал фойдаланиш йўлларини ишлаб чиқиш вазифасини қўймоқда.

Кенгаш ишида мамлакатнинг сув режими ва суғориш соҳасида иш кўрувчи етакчи олимлари ва мутахассислари иштирок этмоқда. Улар қишлоқ хўжалик экинларини суғориш соҳасидаги энг муҳим физиологик тадқиқотларни ривожлантиришнинг аҳволи тўғрисидаги, суғориш режими, ғўза ва бошқа экинларни суғориш технологияси ва уни механизациялаштириш соҳасидаги тадқиқотларнинг йўналишлари ҳақидаги масалаларни муҳокама қиладилар.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР, Ўзбекистон Компартияси 50 йиллигига

ТАРИХИЙ ХИТОБНОМА

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг 50 йиллик юбилейи муносабати билан ўзбек совет давлатининг барпо этилишида алоҳида аҳамиятга эга бўлган тарихий кунлар ва воқеаларни эслаш табиий бир ҳол. Шундай воқеалардан бири, Ўрта Осиёда ўтказилган миллий давлат чегаралаши натижасида ташкил этилган Ўзбекистон ССРнинг Революцион комитети ва унинг ишчи, деҳқон ва бутун ўзбек халқига қарата қабул қилган тарихий хитобномаси эди.

Ўрта Осиёда миллий давлат чегаралаш ўтказилиши натижасида кўпмиллатли Туркистон, Бухоро ва Хоразм Совет Республикалари ўрнига Ўзбекистон ва Туркманистон Совет социалистик Республикалари, Ўзбекистон таркибида Тожикистон Автоном Республикаси, РСФСР составига кирган Қирғизистон Автоном области, ўша даврда мавжуд бўлган Қозоғистон Автоном Республикасига кирган Қорақалпоғистон Автоном области барпо қилинди ва Туркистон АССРнинг қозоқлар яшайдиган қисми Қозоғистон АССРга қўшилди.

Миллий республикалар ва автоном областларнинг тузилиши Коммунистик партиянинг ленинча миллий сиёсатидан келиб чиқар ва Ўрта Осиё халқларининг миллий, иқтисодий ва сиёсий ривожланиши эҳтиёжларига жавоб берар эди. Янгидан ташкил топган миллий республикалар ва областларнинг давлат ҳокимияти олий органлари ва идора органларини ташкил этмоқ учун уларнинг таъсис этувчи съездларини чақиргунча қадар республикаларни вақтинча идора қилиб туриш учун, давлат органларини тузиш билан боғлиқ бўлган ташкилий тадбир-чораларни амалга ошириш ва республикаларнинг таъсис қилувчи съездларини чақириш учун революцион комитетлар барпо қилинди.

Туркистон, Бухоро ва Хоразм совет республикалари Марказий Ижроия Комитетларининг 1924 йил 18 ноябрдаги қўшма қарори билан Файзулла Хўжаев раислигида Ўзбекистон ССР Революцион Комитети (Ревком) ташкил этилиб, ЎзССРнинг барпо қилиниши билан боғлиқ бўлган амалий вазифаларни адо қилишга киришди. Ревкомнинг Ўзбекистон Совет Социалистик давлатини ташкил қилиш юзасидан олиб борган амалий хизматлари катта бўлди. Ревком ўзининг 1924 йил 2 декабрь куни бўлиб ўтган мажлисида Ф. Хўжаев томонидан ёзилган Ўзбекистон ССР «Ишчи ва деҳқонларига хитобнома» лойиҳасини муҳокама қилиб, айрим ўзгаришлар билан уни қабул этди. «Хитобнома» 1924 йил 5 декабрь куни «Қизил Ўзбекистон» газетасининг биринчи сонида ва «Правда Востока» газетасининг ўнинчи сонида босилиб чиқди.

Ўзбекистон ССР Революцион Комитетининг меҳнаткашларга қаратилган хитобномаси ўзбек халқининг Улуғ Октябрь Социалистик революцияси ғалабаси туфайли биринчи маротаба ўз миллий совет давлатининг барпо қилинганини эълон қилди ва меҳнаткашлар оммаси эрк-иродасининг рўёбга чиққанини эълон қилди, ҳамда бутун ҳокимият республика Революцион Комитети қўлига ўтганини билдирди. Революцион Комитет чақириқларида бундай дейилган эди:

«Революцион Комитет ҳозирги масъулиятли тарихий моментда мамлакатни идора қилиш мансабини ўз қўлига олиши билан бирга бутун ишчилар ва деҳқонлар оммаси ва батраклар Революцион Комитет билан биргалигини, Революцион Комитет эса уларнинг революцион иродасининг ифодачиси эканини билади. Унга тарихий тараққиёт йўлига кириб, янги Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси заминига биринчи ғишт қўйиш ва уни қуришга киришиш ишониб топширилган. Революцион Комитет, Совет социалистик Ўзбекистонининг биринчи ҳукумати сифатида, Социалистик Республикаларнинг буюк Иттифоқига ҳамда ўзи билан бир вақтда Ўрта Осиёда миллий давлат бўлиб ташкил топган қардош миллатларга оташин салом йўллайди».

Революцион Комитетнинг «Хитобномаси» у бажарадиган ишларнинг программаси бўлиб қолди. Қўшни ишчи-деҳқон Совет республикалари билан яқиндан бўладиган ҳамкорлик,— деб уқдирди Ревком,— республика халқи учун тинчликни таъминлайди ва меҳнаткашларнинг қардошлик иттифоқига—социализмга олиб борадиган йўлга киритади. Революцион Комитет Ўзбекистон ССРнинг тенг ҳуқуқли аъзо сифатида ССР Иттифоқига кириши — республикани СССР ишчи ва деҳқонлар оммаси билан яқиндан боғлайди ва унинг куч-қудратини ўн маротаба ошириб юборади, деб ҳисоблади. Республика Ревкоми, Ўзбекистон ССР ўз ички вазифаларини муваффақиятлар билан бажариб, совет республикаларининг шарқдаги машъалаларидан бирига айланиб, ҳозиргача капитализм ва империализм зулми остида инграб ётган халқлар кўз олдида ўрнак бўлиш вазифасининг ҳам уддасидан чиқади, деб асосли равишда ишонди. Хитобнома Советлар мамлакатида миллий—давлат масаласи адолатли хал қилинишини жаҳон халқларига яна бир марта кўрсатиб берди.

Ўзбекистон Революцион Комитети Коммунистик партия ва Совет ҳокимиятининг миллий сиёсати принципларига содиқ эканлигини изҳор қилди. «Совет ҳокимиятининг миллий сиёсати,— дейилган эди Ревкомнинг хитобномасида,— барча миллатларнинг тўла тенг ҳуқуқлилигида ўз ифодасини топади. Шунинг учун Ўзбекистон ССР Революцион Комитети билдирадики, бундан буён Ўзбекистон ССР территориясида миллий антагонизмга ўрин йўқ. Ўзбекистон ССРга кирган барча майда миллатларнинг маданий ва иқтисодий жиҳатдан она тилида идора, суд ишларини юргизиш ва билим олиш маъносида ривожланишлари учун бутун шароит яратиб берилади». Революцион Комитет ўзининг қисқа фаолиятидаёқ бу вазифаларни ҳал қилишга киришиб, 1924 йил 13 декабрдаги қарори билан ўз ҳузурида нисбатан камчиликни ташкил этган миллат вакиллари учун «камчилик миллат ишлари бўйича комитет»ни тузди.

Революцион Комитетнинг биринчи даражали вазифаси Ўзбекистон социалистик давлати органларини яратишдан ва Ўзбекистон ССРнинг давлат ҳуқуқий жиҳатдан шаклланиши юзасидан бўлган тадбирларни амалга оширишдан иборат эди. «Ўзбекистон ССР Революцион Комитети барча меҳнаткашлар оммасига, батракларга, деҳқонларга билдирадики, дейилган эди мурожаатномада,— дастлабки вазифа доимий ваколатли органлар сайлаш учун Ўзбекистон ССР ишчи, деҳқон, қизил асқарлар Советларининг биринчи съездини чақиришга тайёрлашдан иборатдир. Ўзбекистон Советларининг бу биринчи съезди жуда қисқа муддат ичида чақирилиши ва ёш республикани мустаҳкамлаш юзасидан олиб бориладиган амалий иш асосида, шу пайтга қадар сунъий равишда тарқоқ ҳолда тутилган Ўзбекистон халқини бир бутун қилиб бирлаштириши керак».

УзССР Революцион Комитети янги давлат аппаратини тузишга ва илгариги аппаратни такомиллаштиришга киришар экан, у давлат аппарати актив, ихчам ва ишчан, арзон ва ҳамма вақтлардагидан кўра аҳолининг кенг қатламларига яқин бўлиши керак деб ҳисоблади. Ревком волость ва қишлоқдаги ҳокимият органлари аппаратини мустаҳкамлашга ҳам алоҳида аҳамият берди. «Бизнинг бутун давлат аппаратимиз, унинг ишларида ишчи ва деҳқонлар оммасининг кенг табақалари активроқ иштирок этган жойлардагина, камбағал аҳолига (ишчи ва деҳқонларга) хизмат қилади ва уларнинг манфаатларини қўриқлайди,— деб кўрсатди Ревком. Уларни давлат аппаратининг сиёсий ишига жалб қилиш социалистик қурилишдаги давлат аҳамиятига эга бўлган муҳим вазифадир». Революцион Комитет 1924 йил 22 ноябрдаги мажлисида ер ишлари, молия, ички ишлар, маориф, соғлиқни сақлаш, меҳнат, ички савдо, социал таъминот, ишчи-деҳқон инспекцияси, адлия Халқ Комиссарликлари ва Халқ хўжалиги Марказий Советини тузиш тўғрисида қарор қабул қилди. Ундан кейинги ҳафталарда эса, у республика план комиссияси, молия комитети, давлат сиёсий бошқармаси, Ўзбекистон ССР Олий Суди, Марказий статистика бошқармаси, арбитраж комиссиялари ва кўплаб комитетлар, комиссиялар, кенгашларни барпо қилди.

Революцион Комитет олдида давлат чегараланиши муносабати билан кўпгина ташкилий вазифаларни ҳал этиш масаласи турар эди. Бундай вазифаларни ҳал этиш учун Революцион Комитетнинг мажлислари ва унинг Президиуми олиб борадиган ишлари етарли эмас эди. Шу туфайли Революцион Комитет ҳузурида ёки айрим халқ комиссарликлари ҳузурида ташкил этилган қўшимча органлар республиканинг чегаралар масаласини ҳал этишда, марказий муассасаларнинг штатларини ишлаб чиқишда, хўжалик корхоналарини қурилишлар изига солиб юбориш ва бошқаларда катта амалий ёрдам бердилар.

Ревком ўз хитобномасида республиканинг айрим районларида сақланиб қолган босмачи шайкаларининг деҳқон хўжаликларига келтираётган зарарларини тезроқ тугатиш учун, уларни қаттиқ-қўллик билан тор-мор қилиш вазифасини қўйди. Ревком Социалистик Ватанни ташқи ҳужумлардан ҳимоя қилишни муҳим ишлардан бири деб билди.

Революцион Комитет Октябрь революцияси берган барча ҳуқуқлардан фойдаланиб, хотин-қизларнинг амалий тенглигини рўёбга чиқариш борасида бир қатор ишларни тез кунлар ичида амалга оширишга киришишни кўрсатди. Жумладан хотин-қизларнинг сиёсий ва иқтисодий тенг ҳуқуқлилигини турмушга тўла жорий қилиш, хотин-қизлар маорифига алоҳида эътибор бериш, уларни давлат аппарати ва касаба союзлари, кооперация ва бошқа жамоат ташкилотлари ишига аста-секин, бироқ изчиллик билан жалб қилиш каби вазифалар турарди. Революцион Комитет халқ маорифини ривожлантириш учун мавжуд бўлган барча маданий кучлар ва моддий воситаларни, бу ишнинг нақадар муҳимлигини сезиб, қатъий киришиш лозимлигини уқдирар экан, халқ маорифи республика бюджетида ўз салмоғи жиҳатдан биринчи ўринни эгаллаши керак, деб маълум қилди. Революцион Комитет хитобномасида республикада халқ соғлиғини сақлаш юзасидан олиб бориладиган муҳим вазифалар ҳам ифодалаб берилди.

Республикада халқ хўжалигини тиклаш вазифалари ҳали қизғин давом этмоқда эди. Биринчи ўринда, республика хўжалигида катта роль ўйнайдиган деҳқончилик билан боғлиқ бўлган ишларга аҳамият бериш керак эди. Айниқса, пахта республиканинг асосий бойлиги сифатида халқ хўжалигида устун даражада ривожланмоғи лозим эди. Аммо, вайрон қилинган ва ҳали тиклаб бўлинмаган халқ хўжалиги шароитида пахтачиликни ривожлантиришнинг қатор қийинчиликлари мавжуд бўлиб бундай қийинчиликларни енгиш учун Ревком, аввало, қишлоқ хўжалигига бериладиган қарз (кредит) миқдорини кўпайтиришни ва қишлоқ хўжалик омборлари тармоқларини кенгайтириш вазифасини қўйди. Ревком ер тузилиши ишларини амалга оширишни ва ердан фойдаланиш масалаларини камбағал деҳқонлар манфаатини кўзлаб ҳал қилишни кўрсатди. Революцион Комитет хитобномасида, мавжуд суғориш тармоқларини яхшилаш ва уларни янада кенгайтириш экин майдонларини кўпайтиришга ва пахтачиликни ривожлантиришга ёрдам берадиган асосий омиллардан бири эканлиги ифодаланди. Босмачилик ҳаракати ва бошқа сабаблар билан хўжалиги ривожланмай қолган Фарғона, Тошкент (Мирзачўл ва Тошкент уездлари) ва Сурхондарё (Шеробод уезди) областларига қишлоқ хўжалиги солиқлари юзасидан маълум имтиёзлар берилди. Хитобнома республика территориясида почта-телеграф, темир йўл ва тош йўлларни тузатишга ҳамда яқин вақт ичида ҳукумат Шарқий Бухоро (Тожикистон АССР)га темир йўл ўтказишга киришади, деб кўрсатди.

Ўзбекистон ССР Революцион Комитетининг хитобномаси янги барпо этилган социалистик республика олдига юқорида қисқача қайд қилинган тарихий вазифаларни қўйди. Хитобнома охирида Ревком яна кўрсатдики «ишчи ва деҳқонлар шуни эсда тутишлари керакки, бизнинг олдимизда катта қийинчиликлар турипти, биз сиёсий ва иқтисодий жиҳатдан қолоқ, аҳолининг катта кўпчилиги саводсиз бўлган ва мамлакатнинг иқтисодий кучлари ҳали тиклаб улгурилмаган бир шароитда ишлашимиз ва янги ҳаёт қуришимиз лозим. Биз шуни ҳам биламизки, мамлакатнинг барча меҳнаткаш аҳолиси бизнинг тарафда».

Ўзбекистон ССР Революцион Комитети ўз тарихий хитобномасида республиканинг барча меҳнаткашларини ҳар қачонгидан кўра мустаҳкамроқ равишда куч ва қудратларини ўз революцион ҳокимиятлари теварагига янада метиндек жипслаштиришга чақирди. Хитобнома ишчи ва деҳқонларнинг революцион иттифоқи, Ўзбекистон ССР ва ССР Иттифоқи шаънига айтилган хитоб сўзлари билан тугаган эди.

Шундай қилиб, Ўзбекистон ССР Революцион Комитети ўзининг тарихий хитобномасида ифодаланган вазифаларини, яъни республика марказий идора органларини, область ревкомларини тузиш, маҳаллий советлар ишини текшириш, область съездларини ўтказиб республика Советларининг биринчи бутун ўзбек таъсис қилувчи съездини чақириш, съездгача эса республиканинг иқтисодий ва хўжалик фаолиятига раҳбарлик қилиш ва бошқа муҳим давлат аҳамиятига эга бўлган зарур ташкилий ишларни бажарди. Ушбу хитобнома Ўзбекистон ССР ташкил топган дастлабки йилларда республика халқ хўжалиги, ижтимоий-маданий ва совет қурилиши масалаларини ҳал этишда программ аҳамиятга эга бўлди.

1925 йил 13—17 февраль кунлари Бухорода республика Советларининг биринчи таъсис съезди бўлиб ўтди. Съезд Ф. Хўжаевнинг республика Революцион Комитетининг ҳисоботи ҳақидаги докладини эшитиб, унинг «давлат чегаралаш ўтказишни амалда турмушга тадбиқ қилиш соҳасида ва Ўзбекистон Республикасини ССР Иттифоқига кирадиган мустақил миллий давлат сифатида шакллантириш соҳасидаги қилган ишларини тўғри ва қониқарли» деб топди. Съезд давлат ҳокимиятининг доимий органи сифатида Марказий Ижроия Комитет (МИК)ни сайлади. Сайлов асосида ваколатли давлат органлари тузилиши ва бутун ҳокимият Марказий Ижроия Комитет қўлига ўтиши билан Революция Комитетнинг ўз фаолиятини бажариб бўлганлиги қайд қилинди.

Ўша тарихий кунлардан буён бор-йўғи эллик йил ўтди. Бироқ, амалга оширилган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар нуқтаи назаридан бу йиллар буюк революцион мазмун касб этади. Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги орденини топшириш тантаналарида Л. И. Брежнев айтганидек, агар босиб ўтилган йўлга жиддий назар солсак, Ўрта Осиё халқлари, шу жумладан ўзбек халқи Октябрь революцияси ва социализм ғалабаси натижасида мисли кўрилмаган тарихий сакрашни — феодализмдан социализмга ўтиш жараёнини ўз бошларидан кечирди, деб айтишга тўлиқ асосимиз бор. Бу давр ичида Ўзбекистон ССР меҳнаткашлари қардош халқлар оиласида, аввало улуғ рус халқи ёрдами ва кўмаги туфайли, Коммунистик партия раҳбарлигида иқтисодий, сиёсий ва маданий жиҳатдан беҳад тараққий этиб, эндиликда ривожланган социализм шароитида партиямиз XXIV съезди белгилаб берган коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал этмоқ учун курашмоқдалар ва ўз ютуқлари билан бутун жаҳонни ҳайратда қолдирмоқдалар.

М. ФАЙЗИЕВ,
У. ЧОРИЕРОВ,
Юридик фанлари кандидатлари.

ТОШКЕНТДАГИ абразив заводида тайёрланаётган сифатли маҳсулотлар пойтахтдаги кўпгина машинасозлик корхоналарида кенг қўлланилмоқда. Суратда: механик ишлов бериш участкасининг тажрибали мастери Иброҳим Қориев тайёр маҳсулотнинг сифатини кўздан кечирмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЙОД ҚАНДАЙ ТОПИЛГАН?

Ҳаммага маълум йод 1911 йилда француз олими Бернар Куртуа томонидан кашф қилингани кўпчиликка маълум бўлмаса керак. Воқеа бундай бўлган эди.

Олим кимёвий тажрибалар ўтказадиган столида ишлаб ўтирарди. Унинг олдидаги идишлардан бирида спиртга солинган сув ўтлари, бошқасида эса олтингугурт кислотасининг темир билан аралашмаси бор эди. Кимёгарнинг севимли мушуги ҳам шу атрофда эди. Нима ҳам бўлди-ю, мушук стол устига сакраб, ҳалиги колбаларни ағдариб юборади. Уларнинг ичидаги суюқлик бир-бири билан қўшилиб, портлаб, реакцияга киришади, буғ ва газ ажралади. Реакция тугагач олим атрофдаги нарсалар устида қандайдир кристалл томчиларини кўради. Бу янги бир модда эди. Мазкур элемент кейинчалик йод номи билан машҳур бўлиб кетди.

ИККИ БОСҚИЧЛИ ЁҚИШ

Машҳур «Дженерал Моторс» автомобил фирмаси яқинда роторли-поршенли двигателларда ёқилғи аралашмасини янги хил усулда ёқиш бўйича патент олди.

Бу усул бўйича ёқиш камерасининг биринчи қисмига ҳаво камроқ берилади. Натижада азот оксидлари миқдори камаяди. Теварак атроф заҳарли газлардан ҳоли бўлади. Сўнг камеранинг ҳаво кўпроқ бериладиган қисми ёқилади.

ПИЛЛАЧИЛИКДА ХЛОРЕЛЛА

Бир хужайрали сув ўти бўлган хлорелла кейинги вақтда кенг қўлланилмоқда. Унинг таркибида оқсил, ёғ ва турли витаминлар кўп бўлганлиги учун ҳам чорвачиликда, шунингдек, пиллачиликда яхши самара бериши мумкин.

Маълумки, пилла қуртлари жуда тез етилади ва айниқса катта ёшида кўп барг талаб қилади. Унга ҳар уч соатда барг солиб туриш керак. Агар тут баргларига хлореллани сепиб берилса, бу тадбир яхши натижа беради. Текширишлар шуни кўрсатадики, пилла қуртига хлорелла сепилган барг берилганда қуртларнинг яшовчанлиги 31—32 процент ошган. Пилла ўраш муддати эса икки-уч кунга қисқарган. Шунингдек пилланинг сифати яхшиланиб унинг оғирлиги 10—15 процент ва пилла таркибидаги ипак миқдори 30—45 процентгача ошганлиги аниқланган.

Хлореллани етиштириш унчалик мураккаб эмас. Бунинг учун чуқурлиги 30 сантиметргача бўлган ҳовуз ковланиб, унга бетон қопланади. Ана шу ҳовузларда хлорелла кўпайтирилади. Ҳовузга етарли равишда ёруғлик тушиб турса, углекислий газ ва минерал тузлар бир меёрда бериб турилса кифоя. Бундай ҳовузларда 6—7 кунда хлорелла етилади ва ундан пиллачиликда фойдаланиш мумкин.

Ҳозир областимизнинг Чиноз, Ўрта Чирчиқ, Калинин ва бошқа районлардаги баъзи хўжаликларда хлорелла етиштириш ташкил қилинди. Шу йилги мавсумнинг ўзидаёқ ундан пилла қуртларини боқишда фойдаланилмоқда.

Шуни унутмаслик керакки, хлореллани ипак қуртларига уч ёшидан бошлаб бериш зарур. Бу пайтда ипак қуртлар кўп барг талаб қилади. Хлорелла сепилган тут барглари витамин билан бойитилганлиги учун тежаб-тергаб сарфлашга, шу билан бирга, пилла қуртини тезкорлик билан боқиш ва пилла сифатини яхшилашга имкон туғилади.

А. АЗИЗОВ,
область ипакчилик бошқармасининг бош агрономи.
М. ЭЛМУРОДОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Микробиология институтининг кичик илмий ходими.

ЁШ САЙЛОВЧИЛАР УЧУН

Ангрен шаҳрида СССР Олий Советига ўтказиладиган сайловларга тайёргарлик кенг қулоч ёйди. Мингдан кўпроқ агитатор ва сиёсий ахборотчилар меҳнаткашлар орасида Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ташқи ҳамда ички сиёсати тўғрисида лекция ва суҳбатлар ўтказмоқдалар. Бундай суҳбатлар вақтида совет сайлов системасининг афзалликлари ёрқин мисолларда ифода этилаётир. Агитаторлар сайловчиларни Олий Совет депутатлигига номзодларнинг таржимаи ҳоллари, иш фаолиятлари билан таништирмоқдалар.

Ангрен ГРЭСи поселкасидаги аҳоли пунктида ташкил этилган сайловчилар клубида ранг-баранг, қизиқарли тадбирлар амалга оширилмоқда. Яқинда «Мен—Совет Иттифоқи гражданиман» шиори остида ўтказилган тематик кеча иштирокчиларда катта қизиқиш уйғотди. Бу кечада ёш сайловчилар турбина цехининг бошлиғи Валентин Шчавлев, машинист Моисей Горин, слесарь Алексей Рябов, кадрлар бўйича ГРЭС директори ёрдамчиси Оллоқул Султоновлар билан учрашдилар. Улар ўз корхоналарининг шонли меҳнат традициялари ҳақида сўзлаб, бу корхона Ўрта Осиёдаги туркумдош корхоналар ичида биринчи бўлиб коммунистик меҳнат коллективи номини олганлигини ҳикоя қилиб бердилар.

Клубда мамлакатимизнинг экономикасига, Ўзбекистонда энергетиканинг ривожланишига оид кўргазма ташкил этилди. Сайловчилар клуби ўз иш планига эга. Бу план асосида сайловчиларнинг уруш ва меҳнат ветеранлари, кекса коммунистлар билан учрашувларини уюштириш, тўққизинчи беш йиллик ҳақида, жаҳон картаси олдида деган мавзуларда суҳбат ва лекциялар ташкил этиш кўзда тутилган.

Ф. ПЕТРОВ.

СУРАТДА: шаҳар Советининг депутати Масуда Қодирова (чапдан иккинчи) ва шогирдлари Маҳмуда Латипова, Малоҳат Орипова, Мунира Икромовалар печдан чиққан товарларнинг сифатини кўздан кечиришяпти. Автор фотоси.

Ихлос

Кадрлар бўлимида уни очиқ чеҳрали, қарашлари сермаъно, тўладан келган бир аёл қарши олди. Масуда стулга иймангибгина ўтирар экан, гапни нимадан бошлашини билмай ҳаяжонланарди. Лекин суҳбат у ўйлагандек қийин вазиятда ўтмади. Аёл Масуда билан худди эски қадрдонларидек содда ва самимий муносабатда гаплашди. Қизнинг рассомликдан озми-кўпми хабари борлигини билиб чиннилларга гул солиш цехига маслаҳат берди.

Цех бошлиғи Мунаввар Қодированинг шогирдларидан омади бор эди. Тез кунда Масуда ҳам ана шу ишончни оқлади. У коллектив орасида ишни тез ва сифатли бажариши билан ҳурмат қозона бошлади. Бир куни М. Қодирова Масудани, унинг устози Шоира Усмонованы ўз хонасига чақирди.

— Шоира,— деди,— у шогирдингиздан ҳаммамиз хурсандмиз. Одам боласи ёшлигиданоқ меҳнатга шунчалик меҳр қўйдими, унинг келажаги нурли деяверинг. Мақсад шуки, Масудага мустақил иш берсак дейман.

— Қаршилигим йўқ, — деди Ш. Усмонова,— Масудага меҳр билан қараб.

Масуда устозининг сўзидан қувонди. Шунинг учун ҳам янада фидокорлик билан меҳнат қилишни кўнглига тугиб қўйди. Кўрсатилаётган ишонч учун устозларига миннатдорчилик билдирди.

Гул солиш цехида Масуда тенгилар кўп эди. Улар орасида М. Акромова ташкилотчилиги ва ташаббускорлиги билан ажралиб туради. Масуда комсомол ишларида актив иштирок эта бошлади. Кейинчалик унга ёшлар орасида социалистик мусобақани йўлга қўйиш вазифаси топширилди. Бир куни деворда «Молния» варақаси пайдо бўлиб қолди.

«Булар билан фахрланамиз» дейилган шиор остида кунлик топшириқларини 130 процентдан ошириб адо этган ўндан ортиқ қизнинг исми ва фамилияси қайд этилган эди. Масуда ҳар ҳафта давомида варақанинг самарасини кўраверди. Уч ой ичида 80 нафар ишчи коммунистик меҳнат зарбдори деган ном учун кураша бошлади.

— Улардан аксарият қисми шу унвонга сазовор бўлишди, — дейди цех бошлиғи.

Масуда актив жамоатчи, илғор ишчи бўлиши билан бирга цехда қўл меҳнатини енгиллатиш борасида кўпгина таклифлар билан чиққан.

Мана иккинчи йилдирки, Масуда Акромова шаҳар Советининг депутати. У ўзига топширилган наказларни бажаришда активлик кўрсатмоқда. Масуданинг ҳаракатчанлиги туфайли Бирлик маҳалласининг қиёфаси ўзгарди. Тротуарлар асфальтланди, гулзорлар ташкил этилди.

Меҳнат кишини камолат сари етаклайверар экан. Масуда цехда энди оддий гул солувчи эмас, сараловчи ходимдир. Маҳсулотларнинг сифатли ва чиройли бўлиши унинг зиммасида. Тошкент чинни заводи маъмурияти Масуданинг бу ишни ҳам сидқидиллик билан бажараётганлигидан хурсанд. У шу кунларда ўз ҳамкасби Дилбар Азизованы мусобақага чақирган. Юбилей йилини меҳнатда муносиб ютуқлар билан кутиб олиш иштиёқи билан банд.

Ж. МАМАТОВ.

ХАЛҚАРО ФЕСТИВАЛЬ ЭКРАНИ

20 майдан 30 майгача Тошкентда Осиё мамлакатларининг учинчи халқаро кинофестивали ўтказилади. Унинг «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» деган шиорини жаҳон кино санъати арбоблари кенг миқёсда қўллаб-қувватламоқдалар. Бўлажак кўрикка бағишланиб 14 май куни Москвада совет ва чет эл журналистлари учун матбуот конференцияси ўтказилди.

Фестивалнинг бош директори, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Кинематография Давлат Комитетининг раиси А. Абдуллаев қуйидагиларни маълум қилди: бу сафарги учрашув энг кенг кўламли ва ваколатли бўлиши кўриниб турибди. Осиё ва Африканинг 45 мамлакатидаги кино усталари, шунингдек Фаластинни озод қилиш ташкилоти Ўзбекистон пойтахтида фильмлар кўрсатади. Латин Америкаси мамлакатлари — Аргентина, Бразилия, Боливия, Венесуэла, Колумбия, Мексика, Панама, Перу кўрикда биринчи марта актив қатнашади. Фестивалда БМТ ва ЮНЕСКО халқаро ташкилотларидан вакиллар иштирок этади.

Қабул қилинган тартибга мувофиқ, ҳар бир мамлакат расмий экранга битта бадиий фильм ва қисқа метражли кинолента лар программасини тақдим этиши мумкин. Бир қанча иттифоқ ва республика жамоат ташкилотлари совринлар таъсис этадилар.

Совет Иттифоқидан кўрикда Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Озарбайжон, Арманистон, Грузия ва Россия Федерациясининг Осиё қисми киностудиялари қатнашади.

Тошкент фестивали, деб таъкидлади А. Абдуллаев, актив ижодий учрашувлар, суҳбатлар ва мунозаралар ўтказиладиган жой сифатида машҳур бўлиб қолди. Бу йил фестиваль доирасида Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларида кино санъатини ривожлантиришнинг энг муҳим проблемаларига бағишланган симпозиум ўтказилади.

Меҳмонларга ўзбек халқининг экономика ва маданиятнинг ҳамма соҳаларидаги ютуқлари билан батафсил танишиш имконияти берилади.

Анъанага мувофиқ, фестиваль кунларида чет эл фирмаларининг вакиллари фильмларни сотиш ва сотиб олиш тўғрисида битимлар тузишади.

(ТАСС мухбири).

ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИ

ЯГОНА ПУДРАТЧИ, ЯГОНА БУЮРТМАЧИ БЎЛСИН

Серқуёш республикамизда теплица хўжалигини ривожлантириш учун қулай шароит мавжуд. Ўзбекистоннинг аксарият районларида қиш кунлари ҳам қуёшли кунлар кўп.

Шуни ҳисобга олиб, сўнгги йилларда қишлоқ хўжалигининг бу тармоғини ривожлантириш юзасидан анчагина ишлар қилинмоқда. Тўққизинчи беш йиллик давомида ойнавандли 144 гектар ва плёнка ёпилғиси бўлган 250 гектар теплицалар қуриш назарда тутилган.

Лекин, бундай объектлар қурилишини ҳеч талаб даражасида, деб бўлмайди. Уларни барпо этиш ва ишга тушириш графикдан кескин орқада қолмоқда. Бундай объектлар қурилиши суръати ташвиш туғдираяпти. Чунки, беш йилликнинг уч йили ўтиб кетган бўлишига қарамай, планлаштирилган теплица хўжаликларининг учдан бир қисмигина фойдаланишга топширилди, холос.

Бундай қолоқликнинг энг асосий сабаби йўл қўйилаётган ташкилий чалкашликлардадир. 1966 йилда Ўзбекистонда теплицалар қурилиши бўйича ихтисослашган «Узсельспецстрой» тресги ташкил этилди. Унинг составига яхши ускуналанган бешта механизациялашган кўчма колонна берилди. Аммо, бу колонналар тўла қувват билан ишлай олмаяпти. Уларнинг айримлари зарур иш билан икки баравар кам таъминланган. Трест ташкил этилганидан буён ўтган йиллар мобайнида бирорта ҳам объектив норматив муддатларда фойдаланишга топширилмади. Бу шунинг учун ҳам содир бўлмоқдаки, буюртмачи совхозлар ва колхозлар технологик ва энергетик асбоб-ускуналарни вақтида ололмаяптилар.

Бундан икки йил муқаддам «Союзпромтеплица» ташкилотига теплица хўжаликларини металл конструкциялари ва асбоб-ускуналар билан комплектлаш вазифаси юклатилгандан кейин ҳам кутилганидек ижобий ўзгаришлар бўлмади. Планлаштиришдаги камчиликлар ҳамон давом этмоқда. Колхозлар ва совхозларнинг буюртмалари жуда кўп босқичлардан ўтиб, расмийлаштирилади. Шунинг учун ҳам бинокорлар йилнинг дастлабки уч-тўрт ойи мобайнида асбоб-ускуналар ва металл конструкциялари етказиб беришнинг қатъий графигига эга бўлаолмайдилар. Бунинг оқибатида бинокорлик ташкилотлари бир меъёрда ишлай олмайди, ишга тушириладиган объектларда штурмчилик авж олади.

Қурилиш тугалланмаган теплицалар йилдан-йилга ортиб бормоқда. 23 гектар теплицаларда монтаж ишлари тугалланган бўлишига қарамай фойдаланишга топширилмаяпти. Чунки, асбоб-ускуналар белгиланган бир қанча муддатлар ўтиб кетган бўлса ҳам қурилиш майдонига етиб келганча йўқ.

Тошкент области хўжаликларига ёрдам беришни кучайтириш мақсадида колхозлар теплица комбинатлари қурилиши бўйича бирлашган дирекция ташкил этилган эди. Лекин, бу дирекция юридик жиҳатдан ҳеч қандай ҳуқуққа эга эмас. Унга ягона буюртмачи ҳуқуқлари берилмаган. Теплицалар қурилиши учун мўлжалланган колхозлар маблағларини марказлаштириш ҳақидаги масала ҳам ҳамон ҳал қилинганича йўқ. Объектларни маблағлар билан таъминлашдаги камчиликлар шу вақтгача давом этмоқда.

Бирлашган дирекция фақатгина қурилишлар устидан техника назорати олиб бормоқда, холос. Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш кераки, йирик теплица комбинатлари қураётган барча колхозлар ўзларининг техника назорати олиб борувчи ходимларига эга. Бунинг устига бундай мутахассислар район қишлоқ хўжалик бошқармалари ҳузуридаги капитал қурилиш бўлимларида ҳам бор. Қурилишнинг сифатини албатта кузатиб туриш, тез-тез текшириш лозим. Лекин, бу иш билан шуғулланувчи штатларни кўпайтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Бу албатта, ишга ёрдам бермайди, ортиқча чалкашликлар туғдириши мумкин, холос. Бунинг устига колхозлар раҳбарлари бирлашган дирекцияга ишониб, теплицалар қурилишида ишларнинг боришига эътиборни сусайтириб юбормоқдалар.

Шу йилнинг март ойида теплица хўжаликлари қурилишини жадаллаштиришга қаратилган яна бир муҳим тадбир амалга оширилди. Областда янги «Спецсельхозмонтаж» тресги ташкил этилди. «Узсельхозтехника»нинг область бирлашмаси ҳузурида тузилган бу трестнинг бир қанча бўлинмалари бор. Улар асосан плёнка ёпилғили енгил типдаги теплицалар қуриш билан шуғулланишади. Бу бинокорлик ташкилотлари ҳам ҳозирги вақтда «Узсельспецстрой» трестининг механизациялашган кўчма колонналари ишлаётган колхозларга хизмат кўрсатадилар. Шу ерда бир масала ҳақида тўхталиб ўтмоқчимиз. «Узсельспецстрой» трестининг бинокорлик ташкилотлари теплицалар қурилишида тўла қувват билан ишлай олмаётган бир вақтда уларнинг ёнига яна янги бинокорлик ташкилотларини қўшиш ва бу билан параллелизмга йўл қўйиш масалани ҳал қилишга ёрдам бермаса керак. Бунда фақат бошқарув аппаратигина кўпаяди, холос. Оқибатда харажатлар янада ортади.

Янги трест буюртмачи колхозлар мушкулини осон қилиши мумкин. У асбоб-ускуналар етказиб бериш вазифасини ўз зиммасига олиб, колхозларни бундан халос қилиши даркор. Бу пудратчи ташкилот теплицалар қурилишини комплектлашни кескин енгиллаштириши мумкин.

Шундай экан, ташкилий чалкашликлар ва параллелизмни бартараф этиш лозим. Теплицалар қурилишини ягона ташкилот зиммасига юклаш зарур. Бу фақат фойда келтирган бўлур эди. Тошкент бирлашган дирекцияси эса ягона буюртмачи функциясини бажарувчи ташкилот бўлиб қоларди. Шунинг учун ҳам бундай дирекцияларни республикамизнинг бошқа областларида ҳам тузиш лозим. «Узсельхозтехника» бирлашмаси, унинг «Спецсельхозмонтаж» тресги барча типдаги, шу жумладан енгил конструкцияли теплицалар қурилишининг бош пудратчиси вазифасини самарали бажариши мумкин. Республика Қишлоқ қурилиши министрлигига қарашли «Узсельспецстрой» трестининг механизациялашган кўчма колонналарини ҳам «Спецсельхозмонтаж» тресги ихтиёрига ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Теплицалар қурилишида кучларнинг бундай марказлаштирилиши амалда яхши самара беришини Россия Федерациясининг қатор областлари мисолида яққол кўриш мумкин. Бу тадбирнинг қурилиши ана шу областларда теплица хўжаликлари қурилиши суръати ва сифатини кескин оширишга олиб келди.

Бизнинг фикримизча, бош пудратчи ўзининг ихтисослашган монтаж ва созлаш бўлинмаларига ҳам эга бўлиши керак. Шундай бўлганда объектларда кўпчилик ёрдамчи пудратчи ташкилотларни жалб қилишга ҳожат қолмайди. Ҳозирги вақтда ёрдамчи пудратчи ташкилотлар теплицалар қурилишида жуда кичик ҳажмдаги буюртмаларни бажармоқдалар. Улар шундай объектлар қурилишида зиммаларига юклатилган вазифани белгиланган муддатларда бажаришдан етарли манфаатдор бўлмаяптилар. Шунинг учун ҳам уларнинг айби билан объектларни ишга тушириш планлари кўпинча барбод бўлмоқда.

Теплица хўжаликлари қурилиши бундан буён янада тез суръатлар билан кенгайиб бориши назарда тутилмоқда. Шуни ҳисобга олиб ягона буюртмачи, ишончли пудратчи ва асбоб-ускуналарни ўз вақтида етказиб берувчи ягона ташкилотнинг тузилиши бу соҳа бўйича белгиланган ишларни ўз вақтида амалга ошириш учун гаров бўла олади.

Д. ПОЛЕВОЙ.

ФАРИДА

Лавҳа

Қишлоқ уйқуда. Юлдузлар ҳали сўнмаган. Ҳаво мусаффо. Марказий кўча бўйлаб бир қиз илдам бормоқда. Бепоён экин майдонларидан эсган шабода унинг алвон дуррасини ўйнайди.

Қишлоқ унинг учун нақадар мўътабар ва азиз! Шу одамлар эмасми, уни ёшликдан меҳнатга муҳаббат билан ўстирган, шу азиз кишилар эмасми, уни янги марралар сари ундаётган!

Фарида шу ерда туғилди, беғубор ёшлиги, ўқувчилик йиллари ҳам шу ерларда ўтди. 1969 йил ўрта мактабни битирди. Мустақил ҳаёт йўлини шу қишлоқ фермасидан бошлади.

Мана, шунга ҳам 5 йил бўлибди. Беш йил ичида у кўп нарсаларни ўрганди. Беш йилдирки, сигир соғади. Ўтган хўжалик йилида ҳар бир сигирдан 4.300 килограмм серқаймоқ сут соғиб олди. Бу йил жуда улкан мажбурият олди.

— Ҳар бир сигирдан 5800 килограммдан сут соғиб оламан,— деди у Ўзбекистон қишлоқ хўжалик илғорлари қурултойи минбаридан туриб.

Мажлислар залида бир жонланиш бўлди. Сўнгра қарсак чалинди. Ҳар сигирдан 5800 килограмм сут соғиб олиш осон иш эмас. Қанчалик тинимсиз меҳнат, ирода ва сабот талаб қилади бу рақам!

Фарида фермага етиб келганида ҳали тонг отмаган эди. Сигирларини бирма-бир кўздан кечирди. Уларга озуқа солди. Иккинчи сигирни соғаётган пайтда дугоналари келиб қолишди.

— Фаридахон, жудаям чаққонсиз-да,— деди Арзоной Йўлдошева.

Шу куни у ҳар бир сигирдан 15—16 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олди.

— Фарида тиришқоқ, серғайрат қиз, у албатта улкан маррани эгаллайди. Бунга биз ишонамиз,— дейди ферма мудири Вали ака Қаюмов. Фермада Фарида Аъзамова каби илғор сут соғувчи кўп. Юбилей йилида Арзоной Йўлдошева, Мавжуда Ҳожиевалар ҳам ҳар бир сигирдан 5500 килограммдан сут соғиб олиш мажбуриятини қабул қилишган.

Колхоз чорвадорлари 240 бош сигирдан 1974 йилда пландаги 800 тонна ўрнига 1100 тонна сут соғиб олиш ниятидалар.

Зуҳра СУЛТОНАЛИЕВА,
Калинин районидаги Карл Маркс номли колхоз.

БЕДА ЎРИЛМОҚДА

Областимизнинг барча хўжаликларида бу йил беда ўримига эрта киришилди. Бўка районидаги Ҳамза номли колхозда бедадан юқори ҳосил олиш кутилмоқда. Ҳар гектар ердан қуруқ пичан ҳисобида 150 центнердан беда олинади, 1000 тонна сенаж тайёрланади. СУРАТДА: чорва молларига кўк ҳолида едириш учун бедани сенажга тайёрламоқда.

Қ. Розиқов фотоси.

ЎзТАГ.

ФОЙДАЛАНИШГА ТОПШИРИЛДИ

Тошкент шаҳрининг Ҳамза районида маиший хизмат ва савдо объектлари қурилиши йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Самолётсозлар шаҳарчасида қад кўтарган янги универсал магазин бунинг далилидир.

Яқинда фойдаланишга топширилган бу савдо масканида кийим-кечак, оёқ кийимлари, бош кийим, трикотаж, парфюмерия бўлимлари мавжуд. Магазинда айрим бўлимлар борки, бунда харидорлар ўз-ўзига хизмат кўрсатиш усулидан фойдаланадилар.

А. НОРҚУЛОВ.

БИЛАСИЗМИ?

ЮМШОҚ СУВНИНГ СИРИ

Англияда чиқадиган «Ланцет» медицина журналида ғалати бир мақола пайдо бўлди. Унинг муаллифи, Буюк Британия бош медицина кенгаши аъзоси фақат қайнатилган сув ичадиган кишиларни огоҳлантириб ёзадики, бундай юмшоқ сувни ҳадеб истеъмол қилавериш медиклар шу топгача ҳисоблаб келишганидек, фойдали эмас экан.

Аксинча, қайнатилган сув суяк умумий вазнини камайтирибгина қолмасдан, юракка ҳам салбий таъсир қиларкан, мия қон томирларини торайтираркан. Мақолада яна шу нарса ҳам батафсил исботланади: қайнатилган сувда кальций миқдори камайганидан бу нарса юрак касалликлари келиб чиқиш эҳтимолини икки баробар кўпайтирар экан. Олим фақат сувни қайнатиб ичадиган олтмиш беш кекса аёлни текширганидан сўнг шундай хулосага келган.

ЧОЙМИ Ё АСПИРИН?

Одатда шамоллаб қолган кишига врачлар ҳароратни тушириш учун аспирин тайинлаб, қайноқ аччиқ чой ичиб ўралиб ётишни маслаҳат берадилар. Аммо бу тавсия медицина жиҳатидан тўғрими? Инглиз фармаколог олимлари А. Мильтон ва М. Даскомбе буни нотўғри деб ҳисоблайдилар. Улар фикрича, аспирин чиндан ҳам ҳароратни пасайтиради, аммо чой таркибидаги кофеин бадан иссиқлигини оширади. Демак, аспириннинг таъсири йўққа чиқади.

ВИТАМИНЛАР МАКОНИ

Тунец балиғи ҳамма балиқлар ичида дармондориларга энг бой балиқ бўлиб чиқди. Япония, Ҳиндистон, Австралия олимлари шундай хулосага келишди. Тунецнинг мушак ва ёғ қатламларида табиат кўзда тутган ҳамма витаминлар бор экан. Айниқса, А ва В, ҳатто кам учрайдиган қатор витаминлар кўп. Ундан ташқари, тунец балиғи жигарида ҳатто акула жигаридагига нисбатан ҳам анча кўп витамин бўлиб, фармацевтика саноати учун топилмас хомашёдир.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

КПСС ДЕЛЕГАЦИЯСИ АВСТРИЯДА

ВЕНА, 15 май. (ТАСС). Австрия Компартияси Марказий Комитетининг таклифига биноан КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Долгих бошчилигида Австрияга келган КПСС делегациясининг аъзолари бугун Австрия Касаба союзлари бирлашмаси касаба союз бирлиги фракциясининг меҳмонлари бўлишди. Австрия Коммунистик партияси билан маҳкам ҳамкорлик қилаётган бу фракция ишчилар синфининг аҳволини яхшилаш учун, меҳнаткашларнинг ҳуқуқларини таъминлаш учун изчиллик билан кураш олиб бормоқда.

Бўлиб ўтган дўстона суҳбатда фракция раиси А. Хофер меҳмонларни фракциянинг вазифалари билан ва унинг кураш олиб бориш формалари билан таништирди.

КПСС делегациясининг бошлиғи В. И. Долгих австриялик ўртоқларга Совет Иттифоқи меҳнаткашлари ва касаба союзларининг қардошлик саломини топширди. У ишчилар синфи биргаликда ҳаракат қилиши учун, Австрия коммунистлари ўз олдиларига қуяётган социал вазифаларни ҳал қилиш учун курашда касаба союз бирлиги фракциясининг аъзоларига муваффақиятлар тилади.

Бугун делегация мамлакат бўйлаб сафарга жўнади.

ИНТЕГРАЦИЯ НАМУНАСИ

СОФИЯ. СССРнинг кўмагида Болгарияда қурилаётган саноат корхоналари Ўзаро иқтисодий ёрдам Кенгаши доирасидаги ҳамкорлик ва интеграциянинг яхши намунасидир. Ҳозирги вақтда Болгария Халқ Республикасининг етакчи объектларида Совет Иттифоқидан келган 700 дан ортиқ мутахассис меҳнат қилмоқда. Ана шу корхоналар орасида Кремиков металлургия комбинати, «Бобов дол» иссиқлик электр станцияси, Болгарияда биринчи «Козлодуй» атом электр станцияси сингари саноат гигантлари ва бошқа кўплаб корхоналар бор. Советлар мамлакатининг ҳамкорлигида Болгария территориясида 180 га яқин саноат объекти барпо этилди ва ишламоқда.

Болгария ўз навбатида СССР территориясида бир қанча объектлар қуришда, масалан, Курск магнит аномалияси районида Михайлов ва Лебедин кон-металлургия комбинатлари қурилишида, Архангельск целлюлоза комбинатини кенгайтиришда иштирок этмоқда. Болгариялик мутахассислар Бухорода, Коми АССРда ва бошқа бир қанча жойларда ишлашмоқда.

(ТАСС).

АСВОН ЮБИЛЕЙИ

ҚОҲИРА, 15 май. (ТАСС). Асвондаги қудратли Нилнинг —мисрликлар учун асрлар давомида ҳаёт ва унумдорлик рамзи бўлиб келган дарёнинг тўсилган кунига бугун ўн йил тўлди.

Совет Иттифоқи билан ҳамкорликда қурилган баланд Асвон тўғонининг Миср учун аҳамиятига баҳо бериш қийин.

Асвон ГЭСи дастлабки уч агрегати 1967 йилда ишга туширилганидан буён 19 миллиард киловатт-соат электр энергия етказиб берди. Бу эса Хелвон металлургия комбинати, Наг-Хаммадийдаги алюминий комплекси ва бир қанча бошқа ана шундай йирик саноат корхоналарини қуриш имконини берди. Асвон энергияси Миср қишлоқларини электрлаштириш планини амалга оширишнинг негизи бўлди. Миср қишлоқларини электрлаштириш планини шу ўн йилликнинг охирига бориб бажариш мўлжаллаб қўйилди. Асвон гидротехника комплексидан ўн йил давомида фойдаланиш натижасида олинган даромад шу комплексни қуриш учун қилинган харажатларни тўла-тўкис қоплаб, ҳозир мамлакатга анча фойда келтирмоқда.

Миср Араб Республикасининг ирригация министри Аҳмад Али Камол Совет журналистлари билан суҳбатда Асвон тўғонини қуришда Совет Иттифоқи кўрсатган ёрдамга юксак баҳо берди.

«Асвон,— деди у, бизга 1964 йилда бўш ётган бир миллион феддандан зиёд ерни (1 феддан — 0,42 гектар) ўзлаштириш имконини берди. Тўғон Нилдаги сув сатҳидан қатъий назар қишлоқ хўжалигининг сувга бўлган талабини тўла-тўкис қондирмоқда. Бир миллион федданга яқин ер бутун йил давомида суғорилмоқда. Бу эса бир йилда бир марта ҳосил олиш ўрнига икки марта ҳосил олиш имконини бермоқда».

Министр ҳукуматлараро битимларга мувофиқ СССР Асвон комплексини қуриш ва ундан фойдаланиш учун Миср Араб Республикасига энг замонавий машина-ускуналар етказиб берганлигини таъкидлаб ўтди.

«Биз,— деди министр,—баланд Асвон тўғонини қуришда СССР кўрсатган ёрдамни ҳеч қачон эсдан чиқармаймиз. Мамлакатингиз билан иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни кенгайтиришга ва ривожлантиришга ҳамма вақт ҳаракат қиламиз».

СССР—АРАБ ХАЛҚЛАРИНИНГ ДЎСТИ

БАЙРУТ, 15 май. (ТАСС). Ливан тараққийпарвар социалистик партиясининг ра[illegible] К. Жумблат Араб-Совет дўстлигини мустаҳкамлашга ва СССР билан муносабатларни янада ривожлантиришга даъват этди. У бу ерда ўтказилган матбуот конференциясида нутқ сўзлаб «Совет Иттифоқи —араб халқларининг чин дўстидир»,— деб таъкидлади.

К. Жумблат Яқин Шарқдаги тангликни тинч бартараф этиш имкониятлари тўғрисида гапириб, ҳозирги вақтда ана шу масалани ҳал қилиш учун барча зарур шароитлар яратилганлигини уқтириб ўтди. Бутун мушкуллик, ўз қўшинларини босиб олинган араб территорияларидан олиб чиқиб кетиш тўғрисида БМТ Хавфсизлик Кенгаши резолюциясини бажаришни истамаётган Исроил ҳукмрон доираларининг тутган позициясига боғлиқдир.

В. ШЕЕЛЬ — ГФР ПРЕЗИДЕНТИ

БОНН, 15 май. (ТАСС). Эркин демократик партия раиси Вальтер Шеель бугун Германия Федератив Республикасининг президенти қилиб сайланди.

ҲУКУМАТ СОСТАВИ ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ

ЛИССАБОН, 16 май. (ТАСС). Португалия республикасининг янги президенти генерал Антониу ди Спинола мамлакат муваффақ ҳукуматининг составини эълон қилди. Профессор Аделину Палма Карлуш ҳукумат бошлиғи этиб тайинланди. Португалия Коммунистик партиясининг Бош секретари А. Кунъял лавозимсиз давлат министри бўлиб қолди, ташқи ишлар министри лавозимига Португалия социалистик партиясининг бош секретари М. Соариш тайинланди.

САВОДСИЗЛИККА ҚАРШИ КУРАШ СЕМИНАРИ

ҚОБУЛ, 15 май. (ТАСС). ЮНЕСКОнинг ташаббуси билан бу ерда саводсизликка қарши кураш масалаларига бағишланган халқаро семинар ўтказилмоқда. Маориф министри Н. Пежвак шу семинарни очиб, қуйидагиларни айтди: саводсизликни тугатиш — Афғонистон олдида турган энг мураккаб проблемаларнинг биридир.

Афғонистон аҳолисининг 85 проценти, деди у, ўқиш ва ёзишни билмайди. Болаларнинг бешдан бир қисмигина ҳар йили ўқиш учун мактабга кирмоқда. Республика ҳукумати бепул ва умумий бошланғич таълимнинг амалга оширилишини таъминлаш учун давлатга қарашли бошланғич мактаб шохобчаларини кенгайтиришни, ўрта ва олий ўқув юртлари сонини кўпайтиришни планлаштирмоқда. Маориф министрлиги ҳузурида саводсизликка қарши курашувчи миллий бошқарма ташкил этилди. Мактабларга жалб этилмаган афғонларни ўқитиш программасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун бу бошқармага 23 миллион Афғоний пул ажратиб берилди.

ПЕКИНЛИК ИҒВОГАРЛАРГА ЗАРБА БЕРИЛДИ

ДЕҲЛИ, 15 май. (ТАСС). Пекин «учинчи дунё» мамлакатларига Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик ва савдо-сотиқ қилиш манфаатли эмас, деб исботлашга уриниб, Советларга қарши уйдирма мақолаларнинг навбатдаги туркумини чиқарганлиги Ҳиндистонда табиий норозилик туғдирди. Давлат савдо корпорациясининг раиси В. Парекх маочиларнинг янги сохтакорликларини бутунлай фош қилиб ташлади. Ҳиндистон билан Совет Иттифоқи ўртасида савдо-сотиқ муносабатларини ривожлантириш Ҳиндистоннинг миллий манфаатларига мос бўлиб тушади, уни жадал индустриялашга ёрдам беради, деб таъкидлайди у. «Пекиннинг СССР гўё Ҳиндистонга юбораётган моллари нархини ошириб кўрсатмоқда, деган даъволарига келганда,— деди у,— бу даъволар мутлақо асоссиздир.

ПОЛЬША ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ. Вроцлав шаҳридаги механика заводида ишлаб чиқарилаётган прицеп ҳамда ярим прицеплар мамлакат халқ хўжалигида кенг фойдаланилмоқда. Бундан ташқари бу маҳсулотларни қардош социалистик мамлакатлар ҳамда Ғарбий Европа давлатлари ҳам сотиб олмоқдалар.

ЦАФ—ТАСС фотоси.

ҲАВАСКОРЛАР ТЕАТР САҲНАСИДА

Мактаблар, пионер уйлари ва клубларда бир афиша пайдо бўлди. Унда Собир Раҳимов районидаги Абдулла Набиев номли пионерлар уйининг драма тўгараги аъзолари ижросида Тошкентдаги Охунбобоев номли ёш томошабинлар театри саҳнасида «Али ва Вали» асари ижро этилажаги хабар қилинган эди.

Ёзувчи Латиф Маҳмудовнинг бу икки пардали комедияси болалар ўртасида машҳур бўлиб, у ёш томошабинлар театри репертуаридан мустаҳкам ўрин олган. Ўқувчилар малакали артистлар ижросида бу асарни бир неча бор мириқиб кўрганлар. Бу гал эса асарни мактаб ўқувчиларининг ўзлари саҳнага қўйишаркан. Улар ролларни қандай ижро этишаркин?

Бу қизиқиш жуда кўп мактаб ўқувчиларини Охунбобоев номли театрнинг залига бошлаб келди. Зални тўлдириб ўтирган ўқувчилар томошадан хурсанд бўлдилар.

Асардаги бош ролларни Тошкентдаги мактабларнинг бир группа ўқувчилари ижро этдилар. Айниқса, Вали (133-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Абдуносир Норимов), Дилбар (11-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Жамила Убаева), Хадича хола (28-мактабнинг 8 синф ўқувчиси Малика Умарова), Чол (111-мактаб ўқувчиси Қудрат Рустамов) ролларини ижро этган ҳаваскорлар ёш томошабинлар олқишларига сазовор бўлдилар.

— Ҳаваскорларимиз,— дейди драма тўгарагининг раҳбари асарни саҳнага қўйган Тошкент телестудиясининг режиссери Мираббос Мирзааҳмедов, —бундай катта саҳнада биринчи бор имтиҳондан ўтишлари. Биз бу имтиҳонга пухта тайёргарлик кўрдик. Тўгарагимиз аъзолари орасида санъатга ихлоси баланд ҳаваскорлар бор. Масалан, Жамила Убаева Тошкент телестудиясининг «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи» эшиттиришларида қатнашиб туради.

Биз театрнинг етакчи артистлари томонидан берилган маслаҳатлар асосида спектакль устида ишлашни давом эттирамиз. Репертуаримизни янги-янги асарлар билан бойитамиз. Бу бизнинг Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига совғамиз бўлади.

Н. ИСАЕВ.

В. П. ЧКАЛОВ номидаги заводнинг ветеран ишчиси, кўп йиллардан бери КПСС аъзоси, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Солиҳ ота Юнусов давримизнинг нуроний, табаррук отахонларидан. У бир қатор меҳнат ва жанговар орден ва медаллар кавалеридир. Суратда: Солиҳ ота ўғил-қизлари, неваралари даврасида. Н. Муҳаммаджонов фотоси.

ШИФОКОР

Г. Пўлатова тўсатдан қаттиқ бетоб бўлиб, ётиб қолди. Зудлик билан врачга хабар берилди.

— Опажон, кўп ҳам ташвишланаверманг. Ҳадемай дард кўрмагандек бўлиб кетасиз,— деди тез ёрдамга етиб келган врач Клара Содиқова.

Ўшанда Гулчеҳра опанинг дарди оғир, қимирлашга ҳам мажоли йўқ эди. Врачнинг тадбиркорлиги туфайли бемор бироз ўзига келди.

Врач беморни оёққа турғузмагунча тиниб-тинчимади. Гулчеҳра опанинг уйига қатнаб турди. Ҳар сафар бемор ҳузурида бўларкан, унга режимга риоя қилишни, ортиқча ўзини уринтирмасликни уқтирди.

Бемор врач тавсияси билан касалхонада, кейинчалик эса махсус курортда даволанди, шифо топди.

— Ўзимни жуда яхши, соғлом ҳис қиляпман. Бу дарддан бутунлай садди-пок бўлдим, десам янглишмайман. Бунинг учун жонкуяр шифокор Клара-хондан бир умрга миннатдорман. Чунки, у ҳақиқатдан ҳам ўз бурчига виждонан, қарайдиган, вақт билан ҳисоблашмайдиган врачлардан.— деб қалб сўзларини баён қилди Гулчеҳра опа.— Нимасини айтасиз, мана ҳозир яна Тошкент трикотаж фирмасида ишимни давом эттирмоқдаман.

...Клара Содиқова Тошкент давлат медицина институтини муваффақиятли тамомлаб, шаҳримиздаги 5-бирлашган поликлиникага йўлланма олди. Бу поликлиника қарамоғидаги 58, 117-мактабларда ҳамда «Кисловодск» маҳалласи меҳнаткашлари уни яхши билишади.

Район соғлиқни сақлаш бўлими уни Карл Маркс номли маҳалладаги филиалга бош врач вазифасига тайинлаганига ҳам уч йилдан ошяпти. Шифокор куннинг биринчи ярмида поликлиника филиалида беморларни қабул қилса, тушдан кейин ҳовлима-ҳовли, уйма-уй юради. Иссиғи баландроқ ва оғир беморларни ўз жойида кўриб даволайди, уларга зарур медицина ёрдамини кўрсатади.

Маҳалла врачи ўз шифокорлик бурчини актив жамоатчилик ишлари билан боғлаб олиб боради.

С. ҲИДОЯТОВ.

ХИВА

ВАТАНИМ БЎЙЛАБ

Рутубатли намхуш кун эди. Тракторлар ва ағдарма машиналари тиқилишиб ётган йўл бўйлаб от арава ва эшак аравалар бормоқда. Бу араваларнинг ғилдираклари шу қадар каттаки, ҳатто эшак араваларга қўшилган жониворлар арава остида кўринмай қолади. Бу аравалар теп-текис йўлдан турнақатор бўлиб бормоқда. Энди сув қуйилган тўрт бурчакли пахта далалари кўзга ташланади. Ўнг ва сўл томонда уфқ сари чўзилиб кетган магистрал каналларнинг сарғиш излари хиёл ялтираб турибди. Бу каналлар Амударё сувини Хоразм ерларига элтиб беряпти.

Уйдим-чуқур жой учраб қолганида машинанинг сакрашидан хиёл тутилиброқ гапираётган ҳамроҳимиз, университет нишонини тақиб олган йигит бизга манзилга тез орада етиб боришимизни уқтириб, ҳозирча эса шўри ювилаётган ерларга нигоҳ ташлашни, Хоразм бултур қирқ минг тоннадан зиёдроқ шоли ва қарийиб тўрт юз минг тонна пахта етказиб берганлигини эслаб қолишни айтарди.

— Юртимизга ёзда келинг— эртаклардагидек жойларни кўрасиз! Албатта, ҳозир келганингизга ҳам афсусланмайсиз. Мана, ўзи ҳам кўриниб қолди...

Биз Хивага оддий кунлардан бирида эрта саҳарда келдик. Шаҳар кўчалари бўм-бўш эди, фақат онда-сонда учрайдиган сайёҳлар гуруҳи ва ҳамма нарсага эътибор билан қулоқ соладиган болалар билан қизлар — атрофдаги қишлоқ мактабларининг болалари қалъа деворлари ҳалқаси билан қуршалган тор кўчаларни жонлантириб турардилар.

Дишанқалъа ва Ичанқалъага— ташқи ва ички шаҳарга дастлабки қадамингизни қўйишингиз биланоқ ўзингизни бамисоли ўзи учар гиламда Шаҳризода эртакларида айтилган қадимги оламга келиб қолгандек сезасиз, бу ерда афсона илмий ва кўм-кўк нафис нарсалар билан, қуббалардаги қадимий нақш суратлари билан ёки ўзида асрлар изини сақлаб келаётган карвон сўқмоқларининг шитирлаши билан қўшилиб кетгандек туюлади.

Ривоятлардан бирида айтилишича, гўё Хивани Нуҳнинг ўғли Сим асослаган, у бу ерда шаҳар қуриш учун тепалик барпо этганида ўртада Хейвак деган қудуқ қазилган. Сим тўғрисида нима бўлганлиги номаълум, аммо қазилмалар ва тарихчилар далолат беришича, мана шу ўлкада Амударё соҳилларида 955 йилдаёқ ўттиздан ортиқ шаҳарларнинг сурони эшитилиб турган ва улар ўзларининг бой карвон саройлари ҳамда бозорлари билан ном чиқарган, бу бозорларга қурол ҳамда балиқ билан, газлама ҳамда қуллар билан савдо-сотиқ қилгани савдогарлар ҳатто Ҳиндистондан келиб турарди. Асрлар шамолини ялаган ҳамда қуёшда қизиган Хива тошлари хонлар жанжалларининг макрини, мўғул суворийлари минган отлар дўпирини унутгани йўқ. Бу тошларга қулларнинг қони билан тери сингиб кетган ва шундай туюладики, уларга мўъжизали таёқча тегизилиши биланоқ бу тошлар сесканиб кетади-да, уйқусидан уйғониб тилга киради, тўғрироғи Хива деворларида ўз изларини қолдирган асрларнинг узун қўшиғини куйлаб юборади.

Дарвоқе, мўъжизали таёқчасиз ҳам, қачонлардир рассомлар ва усталарнинг қўллари теккан бу тошлар, ҳатто Хиванинг бутун манзараси бамисоли куйлаётгандек туюлади — кўҳна гумбазлар остида пича тўхтаб туришнинг ўзи кифоя қилади. Бир зум жим туришинг биланоқ қотиб қолган нақшларнинг афсонавий тўқимасида ана шу ажойиб оҳанг сени мафтун этиб қўяди, ўртада парвоз олдидан турган ракетадек 56 метрли Исломхўжа минораси қад кўтариб турибди. Миноралар ҳам, мачитлар ҳам, Хива мақбаралари ҳам албатта диний иншоотлардир. Буларда муфтилар ва хонлар асрлар мобайнида ўзларининг ва оллонинг ҳукмронлигини ўрнатишга интилиб келган эдилар. Аммо шу иншоотларни меҳнат аҳли сополсозлар ва мисгарлар, ўзининг камтарона касби-кори, ҳунари билан ажойиб тарих обидаларини бунёд этган кишилар дастлаб ўз тафаккурларида, кейинчалик эса тошларда ва жимжимадор суратларда яратдилар.

Паҳлавон Маҳмуд мақбараси бунинг учун энг яхши мисол бўла олади. Паҳлавон Маҳмуднинг номи бундан 650 йил муқаддамоқ Ҳиндистон ва Ироқда машҳур эди. Ҳунарманд ва шоир, жангчи ва паҳлавон, этикдўз Маҳмуд меҳнаткаш халқнинг хуш кўрган кишиси эди. У ўзининг рубоийларида хон оромгоҳининг зебу-зийнатларини ҳаммадан кўра камроқ мадҳ этарди. «Мен ғалвирда атир гул япроқларини ташиб юришдан ҳоридим. Менга тош ортинг, майли менинг елкаларим қонга бўялсин», ёки «кучли киши тоққа кўтарилади, заиф киши тоғ этакларида юради. Фақат бир ерда тўхтаб қолма. Ой билан юлдузлар ҳам ҳаракат қилади, — деб ёзган эди у XIII асрда, бундай фикр саройларда ва мачитларда қандай тушинилиши тўғрисида асло парво қилмасди.

Паҳлавон Маҳмудни халқ шу қадар севардики, унинг сағанаси олти аср мобайнида зиёратгоҳ ва таълимгоҳ жой бўлиб қолди, ҳукмдорлар этикдўзнинг шон-шуҳратидан фойдаланиб қолишдан тафт тортмадилар, унинг қабри бир қанча хонлар томонидан эпчиллик билан «қайта қурилди», Ҳунармандни зиёрат қилгани келган кишилар гўё уларга бош эгадилар! Мақбара меъморлари паҳлавон тўғрисида ўйлаб, шундай сира тенги йўқ меъморчилик мўъжизасини яратдиларки, бу ёдгорлик гумбази шуҳратпараст хонлар ҳокига соя солиб турибди.

Нилий зангори кошинларга қараганингда улардаги тасвирнинг интиҳоси йўқдек туюлади: ўшанда меъмор қанчалик хаёлга бой бўлганлигини мураккаб бу нақшларни солаётганида адашиб қолмаганлигини ўйлайсан киши.

— Сиз зеҳн солиб қаранг, — деди тарих билимдони, хушчақчақ ва ўткир зеҳнли Собир Юсупович Юсупов — Ҳива комплекси тарих бўлимининг мудири кошинлардаги қандайдир белгиларни кўрсатиб. — Булар рақамлар. Усталар ҳар бир кошинга уни пиширишдан олдин белги қўйишган. Уларни деворларга ўрнатадиган кишиларнинг солинган гулларни рақамига қараб териши қолган, холос.

У шаҳар тарихи тўғрисида шу қадар мароқ ва билимдонлик билан гапирардики, гўё бундан тўққиз юз йил муқаддам Жуманинг 212 та қуббасини қайрағочдан ўз қўли билан ясаб, уларни «квадрат уялиш» методи билан жой-жойига қўйиб чиққандек, ёки хон алдаган қуллар билан Шерғози мадрасасини, халқ орасида Масканн Фозилон — олимлар уйи деб аталган мадрасани бирга қургандек. Бу — бир маҳаллар Жавоҳарлал Неруннинг бобоси билим олган уй.

Собир Юсупович Хиванинг ҳар битта тошигача билади, унинг ҳикоясини худди афсона тинглагандек, минг бир кеча давомида тинглаш мумкин. Лекин у бизни хон саройларидан биридаги ҳовлига, кўҳна аркка олиб келганида, жимжимадор қуббалар ёнида эмас, балки ойналари тор темир панжарали пастак, лойсувоқ кулба ёнига келганида бийрон бўлиб кетди.

— Бу ер хоннинг зар хонаси... Бу ерда олтин тангалар, кумуш абазлар ва мис қарғапуллар камбағалларнинг бойликлари зарб қилинган, — деди Собир Юсупович. — лекин энг қимматлиси шундаки, 1922 йилда мана шу кулбада усталар Хоразм Халқ Республикасининг меҳнат орденини зарб этишган, бу нишонни ўзбек халқи Москвага Владимир Ильич Ленинга юбориб, ана шу орденни кўп асрлик қулликдан кейин шарқдаги озод меҳнатнинг рамзи сифатида тақиб юришни сўраган...

Хива Европа йўлларидан олисда бўлса ҳам барибир бу ерга ҳар йили юзлаб ва минглаб туристлар поездларда ҳам, машиналарда ҳам, самолётларда ҳам келиб-кетиб туришади. Бултурнинг ўзидагина бу ерга саккиз минг чет эллик меҳмон келиб кетган бўлса ҳам Хиванинг мовий гумбазларини келиб кўришни ҳоҳлаган кишилар озайгани йўқ.

— Лекин, афсуски, биз бу ерга келишни ҳоҳлаган кишиларнинг ҳаммасини қабул қилиб ололмаймиз, — деди Ўзбекистон Компартияси Хоразм область комитетининг биринчи секретари Мадёр Худойберганович Худойберганов. — Бизга Маданият министрлиги ҳам, ВЦСПС ҳам, «Интурист» ҳам, отелларни, йўлларни қуришда тузук ёрдам бермаётир. «Интурист» янги меҳмонхонани «барпо эта» бошлаганига мана бир неча йил бўлди, лекин кам маблағ ажратилмоқда, бу меҳмонхона қачон қуриб битказилади, маълум эмас...

Эртасига эрталаб ҳаво лочини «Ту-134 А» самолёти бизни Москвага учириб кета бошлади. Самолёт парвоз қилаётганида юқорида кескин бир айланиб олди, пастда эса ҳали суви қуримаган пахта далалари денгизида, Хиванинг нилий гумбазлари, Орол бўйидаги сап-сариқ чўл билан туташиб кетган жойдаги бу дурдона бамисоли саробдек бир ялт этиб яна кўздан ғойиб бўлди.

П. БАРАШЕВ.
(«Правда»нинг махсус мухбири.
Ўзбекистон ССР.
(«Правда», 14 май).

„ТАРҒИЛ“, „ҚЎНҒИР“ ВА „ҚОРА-ОЛА“ ҚИССАСИ

Ҳалигача биров сигир билан сигирнинг гаплашганини эшитмаган. Бу яқин юз йиллар давомида ҳам уларга забон битмаса керак. Яна билиб бўлмайди, табиат мўъжизаларга бой, бирдан гаплашадиган бўлиб қолишлари ҳам мумкин.

Ҳай, ҳай, шунақа бўла кўрмасинда! Борди-ю, табиатда фавқулодда эволюцион ўзгариш юз бериб, сигирлар бир йил давомида ҳеч бўлмаганда икки-уч марта гапира оладиган бўлса борми, «забонсиз мол», деб муносабатда бўлаётган баъзи колхоз, совхоз раҳбарларининг «додини бериб» қўйишарди. Улар шунда қаёққа қочиб қутулишаркин?...

Фараз қилинг, ҳамма жойда бўлмаса ҳам икки хўжаликда сигирлардан бир-иккитасини танлаб олиб, тажриба йўсинида «гаплаштириб» кўришга ҳаракат қиламиз. Бу албатта, ҳозирги зоотехника фанининг ғоят маҳфий сири.

Баҳор кунларининг бирида «Чиноз районидаги «Партия XXIV съезди» совхозининг тарғил, қўнғир сигирлари қўшни — катта кўчанинг нариги бетидаги «Чиноз» совхозининг қора ола зотидаги сигирлари ҳузурига меҳмон бўлиб боришга жазм қилдилар. Қўни-қўшничилик, қуппа-қуруқ қўл бўлиб боришни эп кўрмай, ўз улушларидан икки боғ пичанни қўлтиқлаб олишди. Молхонадан ёруғликка чиқиб, ўзларига бир разм солсалар либосларининг мазаси йўқ. Бу яқин орада қўл тегмаган. Эгаларига айтиб, тозаланай десалар, яна боғлаб қўйишлари, толиққанда берадиган ем-хашакларидан ҳам маҳрум қилишлари мумкин. «Ке, майли, йўлда деворга суйканиб икки-уч бор силкиниб олсак, тоза бўлиб қолармиз» дейишди-да, шипиллаб йўлга тушишди.

— Мо, бошим айланаяпти-я, қўнғирхон, — деди Тарғил бироз юришгандан кейин, — сен тузукмисан?..

— Мо, мо, очроқ кўринасан, Тарғилой, — деди Қўнғир яланиб, — эрталабки нонуштангнинг мазаси бўлмаганга ўхшайди. Мен шеригимни бир сузиб, емини тортиб олган эдим, шу фойда қилди...

Тарғилнинг раъйига қараб, Қўнғир ҳам одимини секинлатди. Йўлда маслаҳатлашиб, сойдаги ўтлоқда тамаддиқ қилиб олдилар. Бир-бирларини ялашиб, ўзларини тузатган бўлдилар.

Тарғил билан Қўнғир қўшни совхозга етиб келишганда кун анча кўтарилиб қолган эди. Соғиндан чиққан, мазали озуқани тўйиб еган, қора-олалар очиқ ҳавода ковш қайтариб ётишарди. Улар ўзлари томон келаётган сигирчаларни (булар олдида улар сигир эмас, сигирча эди) кўриб:

— Мў, кимсизлар, қаёққа кетаяпсизлар? — деб сўрашди.

— Мо, қўшниларингиз бўламиз, сизларни кўргани келаяпмиз, — деди Тарғил ўзини тутиб олиб, бундан кейин борди-келди қилайлик...

— Мў, хуш келибсизлар, — деди ўрнидан туриб салобатли Қора-ола, — қани марҳамат...

Гули тўкилиб супургига ўхшаб қолган икки боғ пичанни мезбонга узатишди:

Топган гул келтирур, топмаган бир боғ пиёз.

— Бу нима? — деди ажабланиб Қора-ола.

— Мо, мо ия, нега ўзларингизни билмаслика соляпсизлар? Бу пичан-ку...

— Мў, тавба, баҳорда ҳам қуруқ пичан ейиладими, бизга икки ойдан бери кўк беришяпти.

Ранг кўр — ҳол сўр, деганларидек, қора-олалар басавлат, семизликдан йилтиллаб турардилар. Ҳол-аҳвол сўрашишдан кейин меҳмонлар тўрга таклиф қилинди. Улар олиб келган қуруқ пичан бир чеккага суриб қўйилдида, охирга яшил озуқа солинди. Тарғил билан Қўнғир устига икки ҳовуч ем солинган кўм-кўк озуқани кўриб, ўша томон интилиб, яланиб қўйдилар. Мулозимат кутмай овқатга ташланишдан ўзларини аранг тийиб қолдилар. Мезбонлар буни сезишди, шекилли, гапни тўхтатиб, тушликни бошлаб юборишди. Тўйишгач, суҳбатга ўтишди.

— Мў, сут беришларинг қалай? — Қора-ола сўради.

— Мо, тўрт ярим килограмм, — деди Тарғил.

— Мо, салкам беш, — жавоб берди Қўнғир. — Хўш, ўзингизчи?

— Мў, ўн тўрт, Қора-ола думларини силкитиб қўйди.

— Моо, моо.. қани энди бизни ҳам сизларга ўхшаб, бир кунда шунча овқат билан боқишса-ку, сутимизга сут қўшардик...

Суҳбат айни қизиган чоғда совхоз директори Турсунбой Эрназаров шошилганича келиб қолди. Ўзининг Тарғил ва қўнғирларини кўргач, машинадан туша солиб, ҳайдай кетди.

* * *

Қиссадан ҳисса. Албатта бундай воқеа бўлиб ўтгани йўқ. Камсут сигирлар серсут қўшнилари ёнига келмаган бўлсалар ҳам уларда шу орзу бор. Агар бир кун ечилиб кетсалар у ердан қочиб, кўчанинг нариги бетидаги совхозга ўтиб кетишга тайёрлар. Негаки улар қишда ҳам, баҳорда ҳам, ёзда ҳам, кузда ҳам тўйиб, мириқиб озуқа емайдилар, емга тўймайдилар. Шу сабабли ҳам ўтган уч ой давомида 436 килограммдан сут беришибди. Бултурги уч ойдагига қараганда 24 килограммдан камайтириб юборилганини айтадиган бўлсак, сигирлар боқуви бу йил яна ҳам ёмонлашганини пайқаб олиш қийин эмас. Ваҳоланки, қўшниларнинг сигири шу уч ой ичида ўртача 913 килограммдан сут берибди. бултургидан 69 килограммдан оширибди.

Турсунбой Эрназаров «Бизнинг сигирлар жайдари», деган сўзини яна хоҳлаганча қайтариши мумкин. Ахир, жайдари сигир ўзидан ўзи наслдор қора-олага айланиб қолмайди-ку!

Халқимизда сигирнинг сути тилида, деган гап бор. Бу — молингни ҳамма вақт тўйдириб боқ, дейилгани. «Партия XXIV съезди» совхозидаги қаймоқхўр ўртоқлар сигирлар боқувини яхшилаш учун қандай тадбир белгилашаркан. Биз уни Тарғил билан Қўнғирдан йигирма-ўттиз кундан кейин албатта сўраймиз.

Редакция топшириғига биноан:

«ЧАҚМОҚ».

„ҚАҲРАМОНЛИК“ (ИНТЕРМЕДИЯ)

(Кўчада икки дўст Соқи билан Боқи суҳбат қуришмоқда. Соқининг соч-соқоли ўсган, қўлида хасса, дамбадам йўталади).

СОҚИ: **(қалтираб).** Бундоқ ўйлаб қарасам, мана шу савилни чекканимга салкам йигирма йил бўпти. Ҳисоблаб кўрсам шу йиллар ичида папирос ва сигаретларнинг 30 дан ортиқ турини чекибман. **(Гердайиб).** Биринчи бор қўлимга папирос олганимда, ёшим 19 да эди. **(Қаттиқ йўтал тутиб қолади).**

БОҚИ: Сенга нима бўлди, ё тобинг йўқми?

СОҚИ: **(Хўрсиниб).** Ярим йилдан бери гоҳо-гоҳо мана шунақа йўтал тутадиган бўлиб қолди. **(кулиб).** Мана шу 20 йил ичида чекиш учун 4 минг 876 сўм 95 тийин сарф қилибман. **(хурсанд ҳолда).** Бундай қаҳрамонлик билан фахрлансам арзийди. Тўғрими?

БОҚИ: **(кесатиб).** Қаҳрамонлик эмиш. Ахир, буни нимаси қаҳрамонликка киради?

СОҚИ: **(фахрланиб).** Чунки, ҳеч ким чекиш учун шунча кўп пул сарф қилмаган. Бу рекорд қўйиш, демакдир.

БОҚИ: Чекиш бўйича рекорд қўйдим деб, мақтаниб юргандан кўра, ўзингга бир қарасангчи, оғайни. Чекаверганингдан рангинг сарғайиб, белинг букчайиб қолипти-ку! Очиғи, сени сигарет енгиб қўйибди.

СОҚИ: Нималар деяпсан, оғайни?

БОҚИ: Одатда, йигит киши қирқида қирчиллайди. Сен тўқсонга кирган чолга ўхшаб қолибсан.

СОҚИ: **(жаҳл билан).** Бўлмаган гап! Ҳозир ҳам бардамман. Ишонмасанг куч синашиб кўрамиз **(йўталади).**

БОҚИ: **(кесатиб)** Аҳволинг ўзингга аёнку, яна катта кетишинг ортиқча.

СОҚИ **(жаҳл билан)** Э, менга қара, чекаётган битта менми? Менга ўхшаганлар мингта.

БОҚИ: Ахир, ҳамма бир киши учун, бир киши ҳамма учун жон куйдириши керак.

СОҚИ: **(кесатиб).** Насиҳатгўй бўлиб қолибсанми?

БОҚИ: **(хўрсиниб).** Сенга гап кор қилмас экан. Кейинги пушаймон ўзингга душман, деганлар. **(бурилиб чиқиб кетади).**

СОҚИ: **(кулиб).** Сигареталар мени енгиб қўйганмиш? Енгиб бўпти! **(Сигарет чекади ва бирдан юрагини чангаллаганича скамейкага ўтириб қолади).**

М. ТЎРАБЕКОВ.

МАҲАЛЛА АРЗИ

Бўка районининг кўпгина хўжаликларида қишлоқ кўчаларини тартибга келтириш, аҳоли пунктларини ободонлаштириш бўйича қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Лекин бундай қулайликлардан «Ленинизм» колхозининг «Қорақўйли» маҳалласида истиқомат қилувчи аҳоли баҳраманд эмас.

Шу хўжаликдаги «Бешкапа», «Раискўча» сингари маҳаллаларда кўчалар кечаси ҳам кундузгидек ёрқин нур сочиб туради. Аммо, «Қорақўйлига» келганда эса симёғочлар етишмай қолиши туфайли кўчалар ёритилмади.

Маҳаллада медпунктнинг йўқлиги ҳам аҳолини ташвишга солмоқда. Маҳалла аҳолиси «тез ёрдам» машинасини ҳам чақира олмайди. Сабаби, бир неча йиллардан бери аҳолининг телефон ўрнатиш тўғрисидаги шикояти оқибатсиз қолиб келаётир. Раҳбарлар медицина пункти очиш учун жой йўқлигини баҳона қилишади. Шу ерда истиқомат қилувчи Саидраҳмон Саидносиров ўз уйидан медпункт учун бир хона ажратди. Лекин, фельдшер йўқлиги туфайли бу иш ҳам амалга ошмади.

Ҳурматли «Чақмоқ» бизнинг ушбу илтимосимизни колхознинг раҳбарларига ўзинг тайинлаб айтиб қўйсанг, деган умиддамиз.

М. ПОРСИХОНОВ,
Н. АБДУЛЛАЕВ.

ҚАРОВСИЗ КЎЧА

Ленин номли колхоз Бекобод районида барча соҳалар бўйича илғор ҳисобланади. Биз яшаётган 2-участка ҳам колхозда пахта, пилла етиштиришда олдинги ўринларда туради.

Аммо кўчамиздан дилимиз ранжийди. Қишда ва баҳорда лой, ёзда чанг жонга тегади. Калинин қишлоқ Советидагиларга бу ҳақда бир неча бор мурожаат қилганмиз. Лекин, улар ваъдадан нарига ўтолмаяптилар.

Бундан беш йилча муқаддам қишлоқ Советининг ёрдами туфайли колхозимизга бир автобус қатнаётган эди. Эндиликда бу машина ҳафтада бир ёки икки марта кўриниб, қолган кунлари ғойиб бўлади. Бу ҳақда район ижроия комитетига ҳам маълум қилдик, аммо натижа йўқ. Ўйлаймизки, «Чақмоқ» арзимизни тинглаб, мақсадларимизни рўёбга чиқишига кўмаклашади.

Р. СУЯРОВ,
З. УМАРОВ,
А. ЦОЙ.

БИЛДИРИШ

Тошкент ишчи-деҳқон мухбирлари университети тингловчиларининг навбатдаги машғулоти бугун ўтказилади.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00— МОСКВА. 17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 18.25 — **Сайлов олдидан.** Бутуниттифоқ репортажи (Москва). 19.10 —Музикали кўрсатув. 19.55 — «Ахборот». 20.10 — Ўн минут музика. 20.20 — **Сўроқлайди шоирни шеърим** (адабий театр). 20.50 — «Ахборот». 21.10 — **Халқ номзодлари** (телеочерк). 21.20 — Бахт ва баҳор қўшиқлари. 22.00 — «Вақт». 22.30 — «Ўзбекистон чорвадори». ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатуви. 17.55 — МОСКВА. 18.25 — Ҳужжатли фильмлар экрани. 19.10 — Янгиликлар. 19.20 — Болалар учун кўрсатув. 19.35 — **Ашула дарсидан «4» баҳо** (бадиий фильм). 20.40 — Телефильм. 21.00 — **Шунақаси ҳам бўлади** (телеспектаклнинг 3-серияси). 22.00 — Жанговар постда (Тошкент). 22.30 — Ёш овозлар. 23.40 — Жаҳон велосипед пойгаси. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 19.35 — Тошкент ва тошкентликлар. 20.30 — **Ўтмиш садолар** (бадиий фильм).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 17/V да **Парвоз,** 18/V да **Самандар.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 17/V да **Хотинимнинг эри,** 18/V да **Ўжарлар.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Қизил бодрезак — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «МОСКВА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», ҲАМЗА номли, «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Қайнона. — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Шодлик ва жасорат билан — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Қизил бодрезак — «ФЕСТИВАЛЬ».

Шодлик ва жасорат билан — «ХИВА».

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА

ТЕЗ КУНДА
ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

ГЕРХАРД ГАУПТМАН.

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган санъат арбоби ҲАМИД ҒУЛОМ таржимаси.

„ҲАЁТ ШОМИ“

(Икки қисмли драма).

Саҳнага қўйювчи режиссёр — Ф. ШЕЙН.
Рассом — Г. БРИМ.
Режиссёр ассистенти — М. АЗИМОВ.
Музика раҳбари — Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист — Н. ГИНЗБУРГ.

Спектаклда: СССР халқ артисти, СССР Давлат ва Ўзбекистон ССР Давлат Ҳамза номли мукофотлар лауреати О. ХЎЖАЕВ;

Ўзбекистон ССР халқ артистлари: Ўзбекистон ССР Давлат Ҳамза номли мукофот лауреати Я. АБДУЛЛАЕВА; И. БОЛТАЕВА, И. МАЛИКБОЕВА, Ҳ. НАРИМОНОВ, А. ТУРДИЕВ, СССР Давлат ва Ўзбекистон ССР давлат Ҳамза номли мукофотлар лауреати С. ТАБИБУЛЛАЕВ; Қ. ХЎЖАЕВ, М. ЮСУПОВ, Ж. ТОЖИЕВ;

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар: Т. АЗИЗОВ, Е. АҲМЕДОВ, Ўзбекистон ССР Ленин комсомоли мукофотининг лауреати С. НОРБОЕВА, М. ОРИПОВ, П. САИДҚОСИМОВ, Т. ХОНТУРАЕВ, Т. ЮСУПОВА, О. ЮНУСОВ;

Артистлар: М. АЗИМОВ, Р. АҲМЕДОВА, Т. КАРИМОВ, Э. КОМИЛОВ, Д. ИБРОҲИМОВА, Х. ИСМАТУЛЛАЕВА, Г. ЗОКИРОВА, Т. МУМИНОВ, Х. НУРМАТОВ, Н. ОЛИМОВ қатнашадилар.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и облисполкома

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26. ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача

Р—03474. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри. Индекс 64634. А—2496.